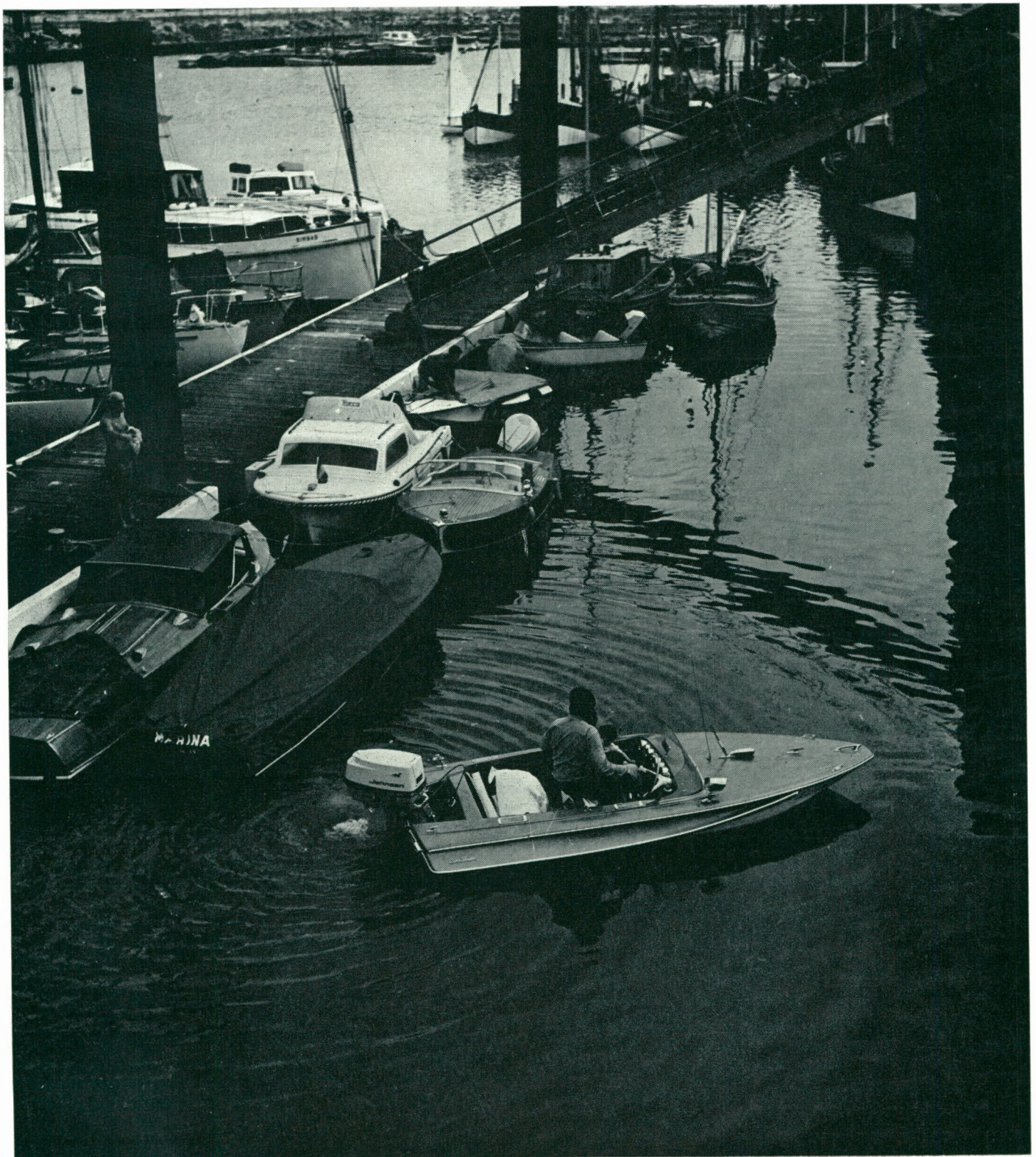

WEST-VLAANDEREN WERKT 3/1969

driemaandelijke uitgave
westvlaamse economische raad
11e jaargang 1969

WER

WEST-VLAANDEREN WERKT 3/1969

Driemaandelijks uitgave, 11^e jaargang 1969

Inhoud :

	97	Editoriaal : Stagnatie van het Kusttoerisme
M. ZWAENEPOEL	99	Vrijtijdsbesteding in een beleidsperspektief
N. VANHOVE	107	De vakantie-intensiteit van de Westvlaming
N. D'HIET	110	De industrieterreinen in het Oostendse
	118	Bezoldigde tewerkstelling in West-Vlaanderen per gemeente, 30 juni 1968
	120	Spektrum
	128	West-Vlaanderen Werkt

Bij naamvermelding verschijnt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Beschermkomitee : Ridder P. van Outryve d'Ydewalle, Goeverneur, Voorzitter W.E.R.

De Heer H. Smissaert, Ere-voorzitter Raad van Beheer W.E.R.

De Heer P. Monballyu, Voorzitter Raad van Beheer W.E.R.

De Heren J. Storme, L. Gillon, A. Loncke, H. De Fauw, A. Legein, Leden van de Bestendige Deputatie.

Redaktiekomitee : De Heren L. Bockstaele, G. Declercq, P. Delafontaine, Ph. Geysen, J. Pattyn, F. Van Damme, O. Vanneste.

Redaktiesekretaris : De Heer D. Sanders.

Redaktiesekretariaat en publiciteitsvoorwaarden : W.E.R., Dijver 7, Brugge.

Abonnement : 128 F (taks inbegrepen) — PR. 976.57, W.E.R., Dijver 7, Brugge.

Verzamelmappen : Verzamelmappen zijn te verkrijgen bij Industriële Boekband Walley, P.V.B.A., Gen. Lemanstraat, 52/54, te Brugge, door storting van 40 F op PR. 127.982 van Industriële Boekband Walley.

Foto's : Kaft : Van Roelen, St.-Andries - Archief Westtoerisme ; blz. 100 : A. Vanderghinste, Zwevegem ; blz. 101 : W. De Mulder, St.-Amandsberg ; blz. 109 : J. Mil, Oostende - Archief Westtoerisme.

Lay-out : Boudewijn Delaere.

Drukkerij : Groeninghe, Kortrijk.

The logo consists of the letters 'WER' in a bold, stylized, sans-serif font. The 'W' and 'E' are connected, and the 'R' is separate.

WESTVLAAMSE EKONOMISCHE RAAD

Dijver 7, Brugge

Telefoon : 050/381.31

Postrekening 976.57

In september 1965 werd in het editoriaal van West-Vlaanderen Werkt de aandacht gevestigd op bepaalde knelpunten in het kader van het groeiritme van het kusttoerisme tijdens het jongste verleden. Het voorbije decennium vertoonde alsdan een groeivoet van 13 % per jaar voor het vreemdelingenverkeer en 7,5 % voor het binnenlandse toerisme.

Sindsdien heeft de groeivoet grondige wijzigingen ondergaan. Sedert 1965 kent het kusttoerisme een stagnatie. De groei was uiterst miniem en 1969 laat een teruggang van circa 4 % verwachten ten overstaan van vorig jaar. Het zou verkeerd zijn te beweren dat deze stagnatie typerend is voor de Belgische Kust. Alle traditionele toeristische gebieden werden inderdaad gekonfronteerd met gemeenschappelijke moeilijkheden zoals monetaire problemen in Groot-Brittannië en Frankrijk in het bijzonder en op wereldvlak in het algemeen, de economische recessie van 1967-1968, de politieke moeilijkheden in Frankrijk in 1968. Daarenboven heeft in ons land voor 1969 de B.T.W.-psychose de concurrentie tussen toeristische bestedingen en aankoop van duurzame consumptiegoederen scherper gesteld.

Niettemin zijn wij meer en meer de mening toegedaan dat achter de harde cijfers, die voor het jongste verleden een stagnatie aanwijzen, moeilijkheden van structurele aard schuilgaan. Deze laatste hebben zich tijdens het jongste decennium opgestapeld en komen in een klimaat van stagnatie schrijnend aan het licht. De moeilijkheden van structurele aard manifesteren zich op meerdere vlakken: samenstelling van de cliënteel naar markt, de logiesstructuur, de aanklacht ten aanzien van de hoogbouw en de aantasting van het natuurlijk rekreatief apparaat door woningbouw en bevuiling van strand en duinen, het dualisme tussen verblijfstoerisme en eendagstoerisme in familiebadplaatsen tijdens het hoogseizoen en last but not least het onvoldoende man-made ontspanningsapparaat in functie van de toeristische vokatie van de Belgische Kust.

In concreto worden o.m. volgende aanpassingen zeer dringend:

- de intensifiëring van de reclame-akties op de Duitse en de Nederlandse markt;
- ruimere deelname van de private sektor in de wervingsakties zodat de publieke gelden kunnen worden aangewend tot verbetering van de toeristische infrastructuur;

stagnatie van het kusttoerisme

-
- opvoering van de kredieten ten voordele van de modernisering van de economisch meest interessante logiesvorm die de hotellerie toch is ;
 - definitieve optie voor de formule van vakantiedorp met strenge urbanistische normen ;
 - grondige herstructurering van het campingtoerisme met in achtnahme van het feit dat het campingtoerisme in zijn oorspronkelijke vorm plaats heeft geruimd voor caravans en zomerhuisjes of para-zomerhuisjes ;
 - stopzetting van de aanvreting van de duinen in het kader van de ontwerp-gewestplannen en verwerving door de overheid van private duinzones ;
 - de uitbouw van gewestelijke parken in het Achterland ;
 - bebossing van het onmiddellijke Achterland van de Kust met inbreng van polyvalente sportcomplexen in het raam van het familiaal karakter van het toerisme aan de Belgische Kust ;
 - uitbreiding van de kulturele infrastructuur en sportinfrastructuur, met monitors, voor zover niet voorzien in de polyvalente sportcomplexen achter de strandboulevard.

Meerdere van die punten werden in de schoot van Westtoerisme en het Kommissariaat-Generaal voor Toerisme aangepakt. Rekening houdend met de nationale en internationale rekreative funktie die de Belgische Kust vervult — één Belg op zeven brengt jaarlijks een vakantie van 15 dagen aan de Kust door — zijn de financiële middelen van de lokale besturen echter volstrekt ontoereikend. De verhoging van de middelen maken nieuwe financiële en administratieve formules noodzakelijk.

vrijtijdsbesteding in een beleidsperspektief

Een vraagstuk met vele dimensies

Toen de heer Goeverneur van de provincie West-Vlaanderen in 1965 voor de Provinciale Raad een rede uitprak 'over het besteden van de vrije tijd' en deze rede in 1966 een logisch verlengstuk gaf in zijn fel opgemerkte beschouwingen '... over ruimte, water, lucht en stilte'¹, heeft hij de vinger gelegd op een totaal nieuwe problematiek in onze hedendaagse leefwereld.

In het bijzonder heeft de heer Goeverneur in 1966 de aandacht gevestigd op de fysische ruimte waarin wij leven. Deze ruimte wordt steeds meer een vrijetijdsruimte; immers, voor de drievierde van de Westvlaamse bevolking is het engere woonmilieu nu reeds quasi-uitsluitend een vrijetijdsmilieu.

De ruimtelijke ordening van dit woonmilieu betekent dus meteen een ruimtelijk ordenen van het belangrijkste vrijetijdsmilieu. Daarnaast moet ook nog voorzien worden in meer specifieke vrijetijdsruimten en in agrarische ruimten met rekreatieve nevenfuncties, die wij de 'landschappen' noemen.

Naast de beter gekende tijdsdimensie en de hierboven geschetste ruimtelijke dimensie, kan men de gehele vrijetijdsproblematiek nog naar allerlei andere criteria indelen.

Onder deze criteria neemt de leeftijd van de mensen die vrije tijd nemen een zeer belangrijke plaats in: de vrijetijdsvraagstukken zijn zeker niet dezelfde voor kinderen, schoolgaande kinderen, aankomende en volwassen jeugd, beroepsactieve mannen en vrouwen, bejaarden.

Geheel deze vrijetijdsproblematiek, beschouwd naar de leeftijdsgroep waarop hij van toepassing is, roept op zijn beurt tal van ruimtelijke, financiële, pedagogische en andere beleidsproblemen op. Het vrijetijdsvraagstuk wordt dan ook met recht een sociaal vraagstuk van allereerste orde genoemd.

In de jongste jaren heeft men zodoende in binnen- en buitenland reeds een uitgebreide reeks van onderzoeken over deze vrije tijd op touw gezet. Men kan ze in drie types indelen.

Een aantal studies had voornamelijk een theoretische en beschouwende inslag zoals een bekend werk van de Franse ekonoom en socioloog Jean Fourastié² en dat van zijn landgenoot Joffre Dumazedier³.

Een andere reeks studiën hield het bij het onderzoek van het tijdsgebruik, volgens de formule 'wie doet wat, hoe, wanneer en waarom?' Bekend zijn in ons land de studiën opgezet door het Centrum voor sociologisch onderzoek van de K.U.L. onder leiding van Professor Dr. F. Van Mechelen.

Een derde reeks onderzoeken probeerde vanuit de ontleding van het vrijetijdsgebruik de basis-behoeften te onderkennen en van daaruit praktische beleidslijnen uit te stippelen.

Het Westvlaams Economisch Studiebureau heeft in de loop van 1967 en 1968 een onderzoek van dit derde type uitgevoerd in opdracht van de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen. Dit onderzoek gebeurde in samenwerking met de Volkshogeschool 'De Blankaart' te Woumen.

De opzet van het provinciaal onderzoek

Bewust van de complexiteit van het vraagstuk heeft de opdrachtgevende overheid, de Bestendige Deputatie — bij monde van haar Kommissie voor de Vrije Tijd — het onderzoeksveld enigszins afgebakend.

De onderzoekers kregen de opdracht zich in de eerste plaats in te werken in de vraagstukken die betrekking hadden op het gezin.

De Kommissie was ook van oordeel dat de vrije tijd gedurende het weekeinde de heel bijzondere aandacht van de onderzoekers verdiende. De avondlijke vrijetijdsbesteding is immers grotendeels door de massamedia benomen, terwijl de vakantie-periode problemen van een andere orde oproept die minder rechtstreeks door de lokale en provinciale besturen kunnen worden opgelost.

In 24 Westvlaamse typegemeenten, waarvan de gezamenlijke bevolking een schaalmodel vormde van de

¹ Ridder P. van Outryve d'Ydewalle; redevoeringen uitgesproken op respectievelijk 1 oktober 1965 en 1966 ter gelegenheid van de opening van de gewone zitting van de Provinciale Raad.

² Jean Fourastié; 40.000 uren — (*De mens in het perspectief van een verkorte arbeidstijd*), Ned. uitg. Hilversum-Antwerpen, 1966.

³ Joffre Dumazedier, *Vers une civilisation du loisir?*, Parijs, 1962.

gehele Westvlaamse bevolking, werden in de loop van 1967 1.429 gezinnen door een postenquête bereikt en over een brede waaier van vrijetijdsproblemen onderzocht. Deze vragen hadden voornamelijk betrekking op de weekeindbesteding.

De ondervraagde gezinnen konden vervolgens naar allerlei kenmerken worden ingedeeld: naar het woonmilieu, dat van stedelijk naar landelijk kon variëren; naar het beroeps- en onderwijspeil, of naar de leeftijd van het gezinshoofd; naar de gezinsomvang, het gezinsinkomen, de huisvestingstoestand, het bezit van een tuin, een auto en zo meer.

Het is uit de zorgvuldige ontleding van vele honderden tabellen gebleken dat de meest waardevolle aanwijzingen voor de beleidsvoering konden worden achterhaald via de indeling der gezinnen naar het woonmilieu (stedelijk, half-stedelijk, landelijk) en naar het hoofdberoep van het gezinshoofd.

Aangezien talrijke beroepen een duidelijk 'stedelijk' karakter dragen en andere veeleer op het platteland worden aangetroffen, is het klaar dat bepaalde beroepsgroepen ook een daarmee verwante milieu-problematiek vertonen inzake vrije tijd.

In het geheel is de studie er aldus in geslaagd de voornaamste probleemgebieden, de meest uitgesproken probleemgroepen en de voornaamste knelpunten en behoeften aan het licht te brengen. Aan de hand hiervan konden vervolgens ook een aantal opties worden voorgesteld.

De voornaamste vrijetijdsbehoeften van de Westvlaamse bevolking

Er bleek uit de ontleding van de onderzoeksresultaten dat een aantal fundamentele behoeften bij nagenoeg alle bevolkingsgroepen aanwezig zijn, ongeacht hun woonmilieu en ongeacht de andere indelingscriteria.

Deze behoeftegamma doet zich evenwel telkens in een andere intensiteit en in een andere konstellatie voor, naargelang de verschillende bovengenoemde criteria vooropgesteld worden. Zij kunnen in algemene termen als volgt geformuleerd worden:

Behoefte aan fysische beweging. Al naar gelang de leeftijd, het milieu en andere kenmerken reikt deze behoefte van een rustige wandeling tot aan de actieve sportbeoefening.

Behoefte om aan het dagelijks milieu te ontsnappen. Dit dagelijks milieu is zowel het woon- als het werkmilieu; de vastgestelde behoefte betekent eveneens een drang naar belevenis en een verlangen om een andere soort mensen te ontmoeten dan diegene waarmee men dagelijks omgang heeft.

Behoefte aan creativiteit. Deze behoefte uit zich in de beoefening van een uitgebreide gamma van alle mogelijke hobby's en liefhebberijen, maar ook in de uitgedrukte wensen naar activiteiten die men graag zou willen beoefenen maar waaraan men om vele redenen niet toekomt. Deze behoefte aan creativiteit bestaat in vele intensiteitsgraden die niet zelden hun verklaring vinden in een geringere of hogere arbeidsbevrediging in de beroepssfeer.

Behoefte aan materiële middelen voor de vrijetijdsbesteding. Er is duidelijk aan het licht gekomen dat talrijke bevolkingsgroepen van oordeel zijn dat alleen een hoger inkomen hen in staat stelt hun vrije tijd behoorlijk zin te geven; velen verwachten een gelijkaardig effect van het bezit van een auto.

Behoefte aan een aangepaste huisvesting in functie van de vrije tijd. Op een zeer overtuigende manier heeft het onderzoek aan het licht gebracht dat de woning, de tuin en de onmiddellijke woonomgeving van uitzonderlijke betekenis zijn om de vrije tijd op de maat der behoeften te kunnen doorbrengen; zowel het vrijetijdsgedrag als de vrijetijdsproblematiek laten zich grotendeels uit deze behoefte verklaren.

Behoefte aan meer vrije tijd. Een aantal beroepsgroepen in de bevolking zijn nog niet aan vrijetijdsproblemen in de strikte betekenis toe, omdat het hen eenvoudig aan 'vrije' tijd ontbreekt; anderen hebben alleen vrije tijd op ogenblikken van de dag of van de week die niet als zodanig geschikt zijn; bij nog anderen is de vrije tijd verdeeld in vrijwel onbruikbare tijdssnippers.

Behoefte om de eigen mogelijkheden inzake vrije tijd te ontdekken. Hier is niet zozeer sprake van een subjectief aanvoelde, maar van een objectief waarneembare behoefte. Zij is vooral waarneembaar bij een aantal subgroepen in de bevolking die omwille van bijzondere milieu-factoren niet loskomen uit een traditionele levenswijze.

Behoefte aan vrijetijdseducatie. Deze behoefte wordt evenmin subjectief ervaren, tenzij vrij sporadisch; zij is niettemin duidelijk waarneembaar bij een aantal subgroepen in de bevolking. Deze zijn niet steeds de minst ontwikkelde bevolkingsgroepen.

Het vrijetijdspatroon van stad en platteland

Kan men de gehele behoeften-gamma die zoëven werd opgesomd zowel in de steden als op het platteland en in de vele halfstedelijke gemeenten van West-Vlaanderen aantreffen, dan onderkent men toch duidelijke verschillen wat de intensiteit en de modaliteiten betreft.

De verschillen tussen stedelijke en plattelandsgemeenten zijn in de eerste plaats morfologische verschillen. Zij hebben betrekking op het fysisch voorkomen van het woonmilieu; steden hebben een grotere bevolkingsomvang, een hogere bewoningsdensiteit, een geringer aandeel open ruimte (w.o. tuinen) en meer hoogbouw (appartementswoningen).

Deze verschillen hebben hun klaarblijkelijke weerslag op het vrijetijdsgedrag en van daaruit op de vrijetijdsbehoeften van de stedelijke bevolking.

Wat het vrijetijdsgedrag betreft heeft men kunnen waarnemen dat bepaalde activiteiten toe- of afnemen naarmate men van een verstedelijkt naar een landelijk milieu opschuift en vice versa. In het bijzonder heeft men voor het weekeinde kunnen vaststellen dat de stedelingen veel duidelijker de ontsnappingsbehoefte uit het dagelijkse milieu ervaren dan de plattelandsbevolking.

Verdeelt men de geënkquêteerde bevolking in groepen, naargelang het woonmilieu (bewoners van steden, halfverstedelijkte en plattelandsgemeenten), dan bemerkt men dat het tuinbezit van stad naar platteland toeneemt.

Ook het tuintype verandert van siertuin naar utilitaire tuin. Het bezit van een tuin heeft een zeer grote invloed op de praktische vrijetijdsbesteding.

1 : Het tuinbezit en de aard van de tuinen in de diverse naar stedelijkheid onderscheiden woonmilieus (gemeentetypes). W.E.S.-enquête, 1967.

Woonmilieu	geen tuin	sier- tuin	nuts- tuin	Totaal geënk- quêteerden per woon- milieu (=100 %) (a)
grotere steden	43,5	38,9	17,6	193
kleinere steden en halfverste- delijke gemeenten	19,3	36,1	44,5	786
plattelandsgemeenten	5,5	23,5	71,0	421
Totaal der geënk- quêteerden per tuintype	259	458	683	1.400

(a) Van 29 geënkquêteerden kon het tuintype niet met zekerheid worden vastgesteld. Zij werden niet in de tabel weergehouden.

De gezinnen zonder tuin zijn in de meeste gevallen gezinnen die de stadskernen of de kern van halfverstedelijkte gemeenten bewonen.

De bezitters van een siertuin bewonen meer de stedelijke randzones. De bezitters van een nutstuin kunnen grosso modo met plattelandsbewoners worden gelijk-

gesteld, of bewonen althans het plattelandsgedeelte van verstedelijkte gemeenten.

Wordt de geënkquêteerde bevolking nu ingedeeld naar tuinbezit en naar de wijze van weekeindbesteding, dan kan men enkele zeer karakteristieke verschillen inzake vrijetijdsbesteding tussen stad en platteland vaststellen. Het zijn de karakteristieke verschillen die men ook aantreft wanneer de weekeindbesteding van de stedelijke bevolking rechtstreeks met deze van het platteland wordt vergeleken.

Bezigheden die drukker worden beoefend in het meer verstedelijkte woonmilieu dan in plattelandsgemeenten zijn: helemaal niets doen, wandelen of fietsen, uitstapjes met de auto, boeken en tijdschriften lezen, boodschappen doen, huishoudelijke hulp verlenen en schrijven en administratief werk verrichten voor het beroep.

Weekeindbezigheden die daarentegen drukker worden beoefend naarmate men naar een meer rurale omgeving opschuift zijn: gewone beroepsbezigheden, kerkbezoek, tuinieren, huishoudelijke handvaardigheidstaken (doe-het-zelf), kaartspelen, herbergbezoek en sportieve liefhebberijen.

Men heeft kunnen vaststellen dat de gebruikers van een nutstuin, veel meer dan de siertuinbezitters, de typisch 'plattelandse' vrijetijdsgewoonten vertonen. Anderzijds laten de gezinnen zonder tuin zich meer dan de gemiddelde stadsgezinnen door een stedelijk vrijetijdsgedrag karakteriseren. Het bezit van een auto brengt in deze groep echter nog grote verschillen teweeg.

Bezitters van een utilitaire tuin tuinieren veel meer dan gemiddeld en ook veel meer dan siertuinbezitters. Zij onderscheiden zich ook door het feit dat dagbladlektuur nog als een werkelijk belangrijke vorm van week-eindbesteding kan worden beschouwd. Dat geldt ook voor het kaartspel en voor de 'duivensport'.

Nu dient het wel niet te worden benadrukt dat deze karakteristieke vrijetijdspatronen niet uitsluitend worden toegeschreven aan de al dan niet aanwezigheid van een tuin en aan de aard van deze tuin. Het tuinbezit is alleen een der belangrijke secundaire factoren die het vrijetijdspatroon fatsoeneren.

Omdat tuinbezit en stedelijkheid twee elkaar ten dele uitsluitende begrippen zijn, werpt de relatie tussen tuinbezit en vrijetijdsbesteding ook een verhelderend licht op de relatie 'stedelijkheid en vrijetijdsgedrag'.

Een en ander laat de verklaring toe van heel wat naar voor gebrachte behoeften. Zo kan het als illustratief doorgaan dat de vraag naar natuurr reservaten en regionale parken — ergens op het platteland te situeren — bij de verstedelijkte bevolking even groot is als de vraag naar zwembaden.

Het vrijetijdspatroon en de behoeften in de diverse beroepsgroepen

Sterker nog dan door het woonmilieu lijkt het vrijetijdspatroon der gezinnen beïnvloed en zelfs gedetermineerd door de socio-professionele groep waartoe ze behoren.

De indeling der gezinnen naar de socio-professionele groep heeft dan ook toegelaten om op een zeer duidelijke wijze een aantal probleemgroepen in de bevolking te onderkennen.

Deze probleemgroepen kunnen worden onderscheiden aan de hand van een viertal criteria, die hunnerzijds ook kunnen toegepast op andere indelingen van de geënuquêteerde bevolking, bv. naar onderwijspeil, leeftijd, gezinstype.

Deze criteria kunnen als volgt omschreven worden: een reëel of vermeend gebrek aan vrije tijd; een gebrek aan financiële middelen om de beschikbare vrije tijd op de maat der behoeften te kunnen besteden; een gebrek aan belangstelling voor de intrinsieke waarde van de vrije tijd; een mentale onwennigheid — vaak een gebrek aan verbeelding — ten aanzien van de eigen vrijetijds mogelijkheden en de eigen vrijetijdssituatie.

Op het bijgaande schema (tabel 2) worden bij middel van één, twee of drie kruisjes, de beroepsgroepen aangeduid voor dewelke elk van de vier beoordelingscriteria in het bijzonder toepasselijk zijn.

Vier socio-professionele groepen laten zich uit deze tabel duidelijk herkennen als probleemgroepen inzake vrije tijd. Het zijn de landbouwers, de zelfstandige ambachts-

lieden en handelaars, de ongeschoolde arbeiders, als ook de gepensioneerden en op-rust-gestelden.

Elk van deze beroepsgroepen kan volgens meerdere van de bovengenoemde criteria als een probleemgroep worden aangezien. Elk van deze probleemgroepen vergt tot op zekere hoogte ook een ander vrijetijdsbeleid, dat niet enkel van de overheid kan uitgaan, maar ook van de sociale organisaties en het verenigingsleven in het algemeen.

Naast deze vier duidelijk herkenbare probleemgroepen kan men er nog andere onderscheiden, al naar gelang de indelingswijze van de bevolking.

In de overige socio-professionele groepen kunnen eveneens bepaalde subgroepen als zodanig worden herkend. Dit onderwerp zou evenwel zeer ver het kader van deze uiteenzetting overschrijden.

Uitgangspunten voor een modern vrijetijdsbeleid

De bovenstaande zeer beknopte weergave van enkele onderzoeksresultaten heeft willen duidelijk maken dat standaardrecepten die het gehele vrijetijdsprobleem voor alle bevolkingsgroepen, alle gewesten en alle woonmilieus kunnen oplossen, een utopie zijn. Men moet daarenboven bedenken dat gedurende de vrije tijd nagenoeg alle denkbare menselijke activiteiten aan bod komen, zodat — theoretisch althans — het vrijetijdsbeleid ook nagenoeg op al deze domeinen werkzaam zou moeten zijn.

Het hoeft dus geen betoog dat een afbakening van het specifieke vrijetijdsdomein noodzakelijk is.

2. Schematische voorstelling van probleemgroepen inzake vrije tijd, toegepast op de socio-professionele indeling van de geënuquêteerden. W.E.S.-enquête, 1967.

Beoordelingscriteria				
Socio-professionele groepen	Objektief of subjektief gebrek aan vrije tijd	Verhouding van het inkomen t.o.v. behoeftepeil	Subjektieve onderwaardering van de vrije tijd	Niet onderkennen van de eigen mogelijkheden inzake vrije tijd
Ongeschoolde arbeiders		xxx	x	xx
Geschoolde arbeiders		xx		x
Lagere bedienden		xx		
Middenkader bedienden	x	xx		
Kaderpersoneel	x	x	x	
Land- en tuinbouwers	xxx	x	xx	xxx
Zelfstandige ambachtslieden en handelaars	xx	x	x	xx
Ondernemers	x		x	
Vrije beroepen	xx		x	
Gepensioneerden en anderen		xxx	x	xx

Het is gebruikelijk geworden de 'strikte' vrijetijdsactiviteiten in drie grote sectoren in te delen: de cultureel-vormende, de sportieve en de rekreatieve vrijetijdsbesteding. Elk van deze sectoren wordt gewoonlijk benaderd vanuit de optiek van diegenen die op actieve wijze presteren (bv. acteurs, kunstenaars, vedetten en atleten) of vanuit de optiek van de massa der 'konsumenten'.

Deze tweedeling ligt o.m. aan de basis van het niet altijd relevante onderscheid tussen zg. cultuurdragers en cultuur-behoevenden, tussen actieve en passieve rekreatie, tussen actieve sport en kijksport.

Dezelfde tweedeling ligt ook aan de basis van de voorbijgestreefde opvatting dat de overheid alleen als 'mécenas' moet optreden ten behoeve van de 'actieve' cultuurdragers, sportbeoefenaars en rekreatie-leveranciers en daarmee zijn rol heeft uitgespeeld.

Een modern vrijetijdsbeleid aanvaardt niet langer zulk strikt onderscheid, maar poogt veeleer in de cultuur-konsument een latente cultuurdrager te zien en poogt ieder individu de middelen te bezorgen om zich psychisch en fysisch te re-kreëren.

De gemeenschap draagt de overheid thans de rol toe als manager en koördinator op te treden en ook als initiatiefnemer op alle domeinen waarvoor het private initiatief kennelijk niet opgewassen is.

Vanuit deze moderne optiek gezien heeft de gemeenschap evenwel een veel grotere behoefte aan infrastructurale uitrusting voor de vrije tijd dan zulks in de traditionele zienswijze nodig was. Dit lijkt een der uitgangspunten te moeten zijn voor een effectief, modern overheidsbeleid.

Normen voor een vrijetijdsinfrastructuur

Lijkt het onweerlegbaar dat de realisatie van een infrastructurale onderbouw op dit ogenblik de dringendste overheidstaak is, dan is het nieuwe beleid nog op zoek naar een goed afgewogen normenstelsel.

Het heeft ook behoefte aan een aantal inplantingsprincipes en een duidelijk inzicht in de wisselwerking en het noodzakelijke contact tussen cultuur, sport en rekreatie. In de studie van de vrijetijdsvraagstukken in West-Vlaanderen werd een poging ondernomen om aan deze klaarblijkelijke nood enigzins tegemoet te komen.

De infrastructurale behoeften van de Westvlaamse bevolking kunnen in acht goed onderscheiden categoriën ingedeeld worden. Voor elk van deze categoriën werden normen voorgesteld die moeten toelaten dat binnen afzienbare tijd een goed gespreide en evenwichtig gedoseerde infrastructuur over het gehele grondgebied van de provincie wordt ingericht.

Om tot een aannemelijke objectivering van de ruimtelijke behoeften te komen werd er (1) uitgegaan van de aard der behoeften in de bevolkingsgroep waarvoor het vrijetijdsbeleid wordt ontworpen. Deze behoeften werden uitgesplitst (2) per leeftijdsgroep. Er werd (3) nagegaan welk gedeelte van de betrokken leeftijdsgroep terzelve tijd — op de spitsuren — van de te berekenen voorziening gebruik zal maken en (4) of bepaalde voorzieningen niet een polyvalent gebruik kunnen kennen. Tenslotte (5) werden de normen geldend voor iedere leeftijdsgroep omgerekend per hoofd van de bevolking.

Aan de hand van deze werkwijze werden voor acht diverse ruimtelijke behoeften de volgende normen vastgelegd:

Speelhoekjes voor kleuters en peuters. Bedoeld voor de jongste leeftijdsgroep, maar eveneens voor begeleidende volwassenen, met bijkomende functie van buurtgroen, praathoeke voor bejaarden. In te planten in de woonbuurten zelf. Norm: 0,44 m² per hoofd van de bevolking.

Jeugdspelpleinen voor de jeugd van 5 à 6 jaar tot ongeveer 15 à 16 jaar. Omvat alle types zoals het wijk-, buurt- en kwartierspelplein, alsook het grotere vakantiespelplein met dagverblijf. Zekere voorzieningen voor sportbeoefening zijn daarin te voorzien. Norm: 0,81 m² per hoofd van de bevolking.

Sportvelden: Deze zijn in het bijzonder voor de aankomende en de volwassen jeugd voorzien. Dit zijn de leeftijdsgroepen van 15 tot ongeveer 30 jaar. Met elite-sport en zeer terrein-extensieve sporten wordt in dit bestek geen rekening gehouden, wel met voetbal, atletiek, de diverse bal-sporten, tennis, ruitersport en dergelijke.

Norm: 2,21 m² per hoofd van de bevolking.

Polyvalente waterplassen: Deze zijn in de eerste plaats bedoeld als niet-overdekte zwemgelegenheden die in zekere zin als een vervanging kunnen beschouwd worden voor de bevuilde rivieren, kanalen en waterpartijen.

Zij komen gebeurlijk ook in aanmerking als schaatsvijvers, voor de hengelsport en gebeurlijk voor nog andere watersporttakken. Norm. 0,5 m² per hoofd van de bevolking.

Overdekte zwembaden: In de eerste fase dient de nadruk te worden gelegd op de instructie-baden. In een latere fase dient ook het rekreatieve zwembad aan bod te komen evenals het sportzwembad. Norm: 0,015 m² wateroppervlakte per hoofd van de bevolking.

Overdekte sportruimte: Bestemd voor alle leeftijdsgroepen en voor sporttakken die alle sociale groepen bereiken en uiteraard om overdekte ruimte vragen (bv. turnen, tafeltennis). Norm: 0,3 m² per hoofd van de bevolking.

Ruimte voor socio-kulturele activiteiten: Deze ruimten dienen aan een zo breed mogelijk spektrum van socio-kulturele activiteiten onderdak te verlenen. Men denke in het bijzonder aan jeugdverenigingen, jeugdclubs, hobbyclubs, volkshogescholen, gemeentelijke kulturele activiteiten, discussie-groepen, enz. Norm : 0,20 m² per hoofd van de bevolking.

Parken, waterpartijen, groene zones: Hiermede zijn 'groene' ruimten bedoeld wier eerste functie het is 'rekreatief' te zijn voor iedereen : d.w.z. wijk- en stadsparken, gemeentelijke parken, gewestelijke parken of provinciale domeinen. Ook zekere sportvoorzieningen met zeer extensief terreingebruik kunnen in zulke 'groene zones' worden opgenomen (bv. zeilplassen, paardenrenbaan, grote golflinks, enz.). Norm : 10 m² per hoofd van de bevolking.

Hoewel de bovenstaande normen slechts een benaderingswijze van het vraagstuk betekenen en niet als bindende maatstaven kunnen geïnterpreteerd worden, kunnen zij niettemin een waardevol instrument betekenen om de te ontwerpen voorzieningen aan de vastgestelde subjektieve behoeften aan te passen.

Tabel 3 bevat voor ieder arrondissement in de provincie de berekening — in hoofde van de aanwezige bevolking — van de socio-kulturele, sportieve en rekreatieve ruimte die ter plaatse of in de bereikbare nabijheid, zou dienen gerealiseerd te worden.

De inplanting van vrijetijdsinfrastructuur

De realisatie van de meest dwingende infrastrukturele uitrusting voor de vrije tijd zal de overheid in de eerstkomende jaren doorlopend voor het vraagstuk van de optimale inplanting stellen.

Ook voor dit beleidsaspect kunnen uit de studie van de vrijetijdsvraagstukken een aantal aanwijzingen geput worden.

Uit de enquêtegegevens blijkt dat de weekeindbehoeften sterk centrifugaal georiënteerd zijn, terwijl haast alle dagelijkse en avondlijke vrijetijdsbehoeften centripetaal gericht zijn.

De kulturele behoeften zijn hoofdzakelijk centripetaal georiënteerd, de sportieve en de rekreatieve behoeften daarentegen centrifugaal.

Hieruit valt af te leiden dat de kulturele centra functioneel in de stad of in centraal gesitueerde plattelandsgemeenten thuishoren, dat de sportieve voorzieningen (in openlucht) op de stadsrand te lokaliseren zijn (gemengd dag- en weekeindgebruik), terwijl de rekreatieve voorzieningen (weekeindbenutting) op het goedbereikbare platteland de meest functionele inplanting zullen vinden.

Aangezien bepaalde sportieve en rekreatieve voorzieningen een nauwe verwantschap met elkaar vertonen (sportieve liefhebberijen), kunnen beide behoeften tot op zekere hoogte geïntegreerd worden; ook sommige vormen van kijksport kunnen gemakkelijk in rekreatieve complexen geïntegreerd worden.

3. De berekende behoefte aan socio-kulturele, sportieve en rekreatieve ruimte voor de bevolking in de Westvlaamse arrondissementen ; W.E.S.-enquête, 1967.

Arrondissementen	Totale bevolking in 1967	Speel- hoekjes	Jeugd- speel- pleinen	Sport- velden	Onover- dekte zwem- gelegen- heid	Over- dekte zwem- baden	Over- dekte sport zalen	Overdekte socio- kulturele ruimte	Groene zones
Oppervlakte per inwoner (in m ²)		0,44	0,81	2,21	0,5	0,015	0,3	0,2	10
<i>Berekende behoefte per arrondissement (in ha)</i>									
Brugge	236.754	10,4	19,2	52,3	11,8	0,35	7,1	4,7	236,8
Diksmuide	48.414	2,1	3,9	10,7	2,4	0,07	1,5	1,0	48,4
Ieper	105.394	4,6	8,5	23,3	5,3	0,15	3,2	2,1	105,4
Kortrijk	259.694	11,4	21,0	57,4	13,0	0,39	7,8	5,2	259,7
Oostende	127.867	5,6	10,4	28,3	6,4	0,19	3,8	2,6	127,9
Roeselare	139.582	6,2	11,3	30,8	7,0	0,21	4,2	2,8	139,6
Tielt	76.961	3,4	6,2	17,0	3,8	0,12	2,3	1,5	77,0
Veurne	47.920	2,1	3,9	10,6	2,4	0,07	1,4	1,0	47,9
W.-Vlaanderen	1.042.586	45,8	84,4	230,4	52,1	1,55	31,3	20,9	1.042,7

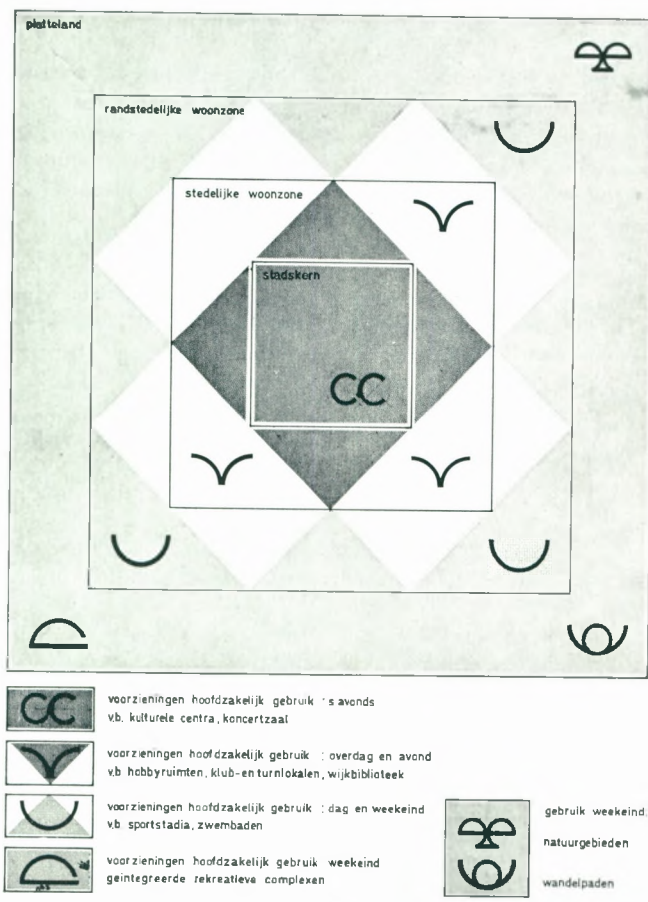
Zij zullen voornamelijk de volwassen bevolking en de gezinnen aantrekken, in het bijzonder tijdens het week-einde. Anders is het gesteld met de specifieke kompetitiesporten en de prestatiesport (sport in de meer gebruikelijke zin). Meestal kunnen deze beter los van de geïntegreerde recreatieve complexen worden opgevat en in eigenlijke sportstadia samengebracht.

Deze laatste dienen vooral dicht bij de woonkernen aan te leunen, om een zo continu mogelijke gebruiksintensiteit te verzekeren. Zij worden bijna uitsluitend door jonge (ongehuwde) volwassenen gebruikt, en dit buiten gezinsverband.

Een schematische voorstelling van de hierboven gevolgde gedachtengang wordt aangetroffen in grafiek 1 waar de toepassing wordt gemaakt op een stedelijk woon-gebied.

Grafiek 1. Schematische voorstelling van kulturele, recreatieve en sportieve voorzieningen op stadsniveau.

SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN KULTURELE, REKREATIEVE EN SPORTIEVE VOORZIENINGEN OP STADSNIVEAU.

Bij de voorzieningen die voor het platteland gedacht worden kan de integratie van recreatieve en sportieve voorzieningen quasi totaal zijn. Zelfs de kulturele voorzieningen kunnen er dan bij aanleunen, indien de afstand van de dorpskern niet te ver is.

Een nieuw concept : de geïntegreerde natuur- en recreatiegebieden

De grote behoefte aan natuurgebieden met recreatieve inslag die uit de enquête gebleken is, zal voor de West-vlaamse provinciale overheid ongetwijfeld een spoor-slag zijn om op de ingeslagen weg (het experiment Tillegem-bos) verder te gaan.

Het concept van een geïntegreerd recreatie-gebied, waarbinnen zowel voorzieningen aan te treffen zijn die de grote massa aanspreken als stille zones waar de wandelaars aan hun trekken komen is in onze gewesten nog vrij nieuw.

Het provinciale experiment met het Tillegem-bos is in zoverre geslaagd dat het — steunend op de geciteerde enquêtegegevens en op de gewestplannen — kan verder gezet worden.

Er worden nieuwe provinciale domeinen in het voor-uitzicht gesteld op een zevental plaatsen in de provin-cie : te Zandvoorde-bij-Oostende (de Keignaart), te Oedelem-Sijsele-St.-Kruis (Rijkevelde - Wit Zand), te Koekelare-Bovekerke ('t Houtland-Park), te Wingene (domein Wildenburg), te Harelbeke (de Gavers) en te Zonnebeke (De Doelen, ook genoemd Polygoon). Tevens kan de recreatieve betekenis verhoogd van de vijf-ers te Zillebeke en Dikkebus, van de Palingbeek en van het natuurreservaat 'de Westhoek' te De Panne. Deze projekten, samen met het natuurreservaat 'het Zwin' te Knokke, 'De Blankaart' te Woumen en nog een aan-tal andere voor het publiek toegankelijke domeinen, moeten van West-Vlaanderen een ideale 'vrije-tijdspro-vincie' maken, niet enkel voor de toerist, maar eerst en vooral voor de eigen bevolkingsgroepen die tot nog toe onvoldoende aan hun trekken kwamen inzake vrije-tijdsbesteding.

Tenslotte is het niet de minst belangrijke overheidsop-gave het 'groene' uitzicht van de provincie systema-tisch te bevorderen, de monumenten en landschappen in de vrijetijdsinfrastructuur te betrekken en de eigen fysionomie van de Westvlaamse landschappen te bewa-ren.

Hoewel het onderzoek nog op talrijke andere gebieden de nood aan overheidsinitiatieven heeft laten blijken, komt de realisatie van deze projekten toch op de meest reële wijze tegemoet aan de behoeften van de breedste bevolkingslagen.

de vakantie-intensiteit van de westvlaming

Eind 1967 werd in opdracht van het Kommissariaat-Generaal voor Toerisme en in samenwerking met het Nationaal Instituut voor de Statistiek door het Westvlaams Economisch Studiebureau een nationale vakantiesurvey georganiseerd¹. Hierbij werden 5.000 personen van Belgische nationaliteit van 15 jaar en meer in het onderzoek betrokken, waaronder 580 Westvlamingen². Vooraf is het wellicht goed de term 'vakantie' te omschrijven. Onder vakantie werd in deze studie verstaan elk verblijf van tenminste vier opeenvolgende nachten buiten de gewone verblijfplaats om andere redenen dan beroepsdoeleinden, ziekte of overlijden van een familielid³. In deze korte bijdrage willen we even ingaan op enkele karakteristieke punten van de vakantie van de Westvlaming.

Een eerste vraag die de aandacht trekt is de mate waarin de Westvlaming thans reeds vakantie neemt. Onder de 580 Westvlaamse enquêtepersonen worden er in 1967 128 vakantiegangers genoteerd die samen 156 vakanties registreren. Hiermede vertonen de Westvlamingen een netto-vakantie-intensiteit (aantal vakantiegangers per 100 inwoners) van 22,1 en een bruto-vakantie-intensiteit (aantal vakanties per 100 inwoners) van 26,9.

¹ Deze studie zal eind 1969 door het Kommissariaat-generaal voor Toerisme worden gepubliceerd onder de titel 'Het vakantiepatroon en de toeristische bestedingen van de Belgische bevolking'. Deze studie zal eveneens worden opgenomen in de reeks publikaties van het Westvlaams Economisch Studiebureau.

² De 580 Westvlamingen ressorteren tot 19 enquêtegemeenten.

Gemeenteklasse	Aandeel enquêtes in de enquête	Aandeel bevolking in West-Vlaanderen
25.000 - 100.000 inw.	21,0 %	18,5 %
10.000 - 25.000 inw.	22,6 %	29,0 %
5.000 - 10.000 inw.	29,7 %	23,7 %
2.000 - 5.000 inw.	18,3 %	18,4 %
— 2.000 inw.	8,4 %	10,3 %

Op grond van deze cijfers kan men besluiten dat de spreiding van de Westvlaamse enquêtegevallen het provinciaal beeld benadert; de afwijkingen zijn niet van aard om de betrouwbaarheid van de resultaten aan te tasten.

³ Een verblijf van 4 opeenvolgende nachten in een tweede woonplaats omwille van de ontspanning, wordt wel als vakantie beschouwd. Ditzelfde geldt voor een verblijf bij familieleden of kennissen om andere redenen dan ziekte of overlijden.

Deze vakantie-intensiteit ligt zeker lager dan men zich gewoonlijk voorstelt. Daarenboven blijft de vakantie-intensiteit van de Westvlaamse bevolking uitgesproken beneden het nationaal gemiddelde. De netto-vakantie-intensiteit van de Belg bedraagt immers 34,3 en de bruto-vakantie-intensiteit loopt op tot 42,1. Meer nog: West-Vlaanderen vertoont de laagste vakantie-intensiteit van alle Belgische provincies. Weliswaar kan men inbrengen dat de nabijheid van de kust de vakantie-intensiteit van de Westvlaming drukt. Deze faktor kan evenwel niet als een voldoende verklaring worden aangezien. Het verschil ten aanzien van het Rijksgemiddelde moet veeleer worden gezien in verband met de geringe verstedelijkings- of urbanisatiegraad van de bevolking, het lager inkomenspeil, de lagere socio-professionele structuur en de grotere gezinsgrootte. Zo bedraagt de bruto-vakantie-intensiteit in de Belgische agglomeratiegemeenten 62,0 tegenover 25,2 in de gemeenten van minder dan 2.000 inwoners⁴. Veel groter zijn nog de verschillen in functie van het inkomen, gaande van 12,6 in de laagste inkomensklasse (netto-gezinsinkomen van — 50.000 F) tot 131,3 voor de gezinsinkomenklasse van 400.000 F en meer. De verschillen zijn nog meer uitgesproken per socio-professionele klasse: de bruto-vakantie-intensiteit bij de landbouwers is uiterst laag (4,9), doch loopt op tot boven het niveau 100 voor het kaderpersoneel, de vrije beroepen en de ondernemers in handel, financiën en industrie.

Aansluitend op het voorgaande rijst onmiddellijk de vraag waar de Westvlaming zijn vakantie doorbrengt? De vakanties van de Westvlaming worden in hoge mate (46 %) in eigen land doorgebracht. Dit percentage blijft evenwel beneden het Rijksgemiddelde. De helft van de vakanties van de Belgen van 15 jaar en meer geschieden in eigen land. Voor zover men de kinderen in de vakantiekolonies in beschouwing neemt, stijgt het Rijks-cijfer tot 56 %. Binnen de nationale grenzen treedt de kust vooraan. Dit is trouwens het geval, op een na, voor alle Belgische provincies. Grosso modo kan men stellen dat één Belg op zeven een vakantie aan de kust doorbrengt.

⁴ Het Westvlaams gemiddelde kan een lichte onderschatting inhouden uit hoofde van de ondervertegenwoordiging van de gemeenteklasse 10.000 à 25.000 inwoners.

1 : De vakantiebestemming per provincie, 1967

Provincie	Kust	Ardennen	Binnenland	Buitenland
Antwerpen	32	4	47	53
Limburg	35	10	60	40
Oost-Vlaanderen	28	8	44	56
West-Vlaanderen	22	14	46	54
Brabant	32	12	53	47
Henegouwen	24	19	49	51
Luik	32	14	53	47
Luxemburg	(21) (a)	(30)	(57)	(43)
Namen	(22)	19	(49)	(51)

(a) Procentueel aandeel berekend op basis van minder dan 100 gevallen.

Op grond van de kennis van de bruto-vakantie-intensiteit en de vakantiebestemming kan men verder afleiden dat circa 6 % van de Westvlaamse bevolking zich naar de kuststreek begeeft voor zijn vakantie. Met betrekking tot de binnenlandse vakanties valt het verder op dat de Westvlaming naar verhouding meer Ardennen- en minder Kust-minded is dan de Oostvlaming en vice versa.

Voor het buitenland wordt in de eerste plaats afgereisd naar Frankrijk (16 % van alle vakanties). Het analoog Rijkscijfer bedraagt 18 %. In tweede orde dienen Italië, Duitsland, Zwitserland en Spanje vermeld, waarvan het aandeel varieert van 7 % tot 5 %. Op dit vlak vertoont het vakantiepatroon van de Westvlaming geen uitgesproken afwijkingen van dit van de doorsnee Belg.

Groter zijn de verschillen op het vlak van de verblijfsduur, zoals blijkt uit tabel 2. Met een gemiddelde verblijfsduur van 11,8 dagen per vakantie blijft de doorsnee Westvlaamse vakantieganger niet enkel beneden het Rijksgemiddelde doch noteert daarenboven het laagste vakantieduur-cijfer van alle Belgische provincies.

Dit betekent aldus dat de bevolking van de zeegouw niet enkel weinig vakantie neemt, doch de vakantieperiode is daarenboven korter dan deze van zijn collega's in andere provincies.

In het geheel van de vakantiegewoonten vormt het tijdstip van afreis een essentieel onderdeel. De vakanties van de Belgen komen zeker niet gespreid voor. De maand juli vertegenwoordigt 45,8 % van de afreizen. Gedurende de maand augustus komen hier nog 24,6 % bij, zodat het hoogseizoen 70,4 % van de afreizen totaliseert. De vakantieganger van West-Vlaanderen vertoont ook een uitgesproken concentratie van zijn vakanties, vermits drie vierden afreizen tijdens de maanden juli en augustus. De vakanties van de Westvlaming zijn al-

**2 : De verblijfsstructuur van de Westvlaamse
vakantiegangers, 1967**

Verblijfsduurklasse (in nachten)	West-Vlaanderen	Het Rijk
4 - 7	40,5	24,8
8 - 11	17,0	17,8
12 - 15	24,8	25,8
16 - 19	6,5	10,5
20 - 23	2,6	8,0
24 - 31	5,9	10,0
32 en meer	2,6	2,9
Totaal	100,0	100,0
Gemiddelde verblijfs- duur (in dagen)	11,8	14,4

dus nog minder gespreid dan deze van de Belg in het algemeen.

Vermits ruim drie vierden van de Westvlamingen geen vakantie nemen, rijst de vraag welke factoren hiervoor aan de basis liggen? Vooraf dient onderstreept dat bij eenzelfde persoon meerdere factoren hiervoor aansprakelijk kunnen zijn. In het algemeen zijn drie hoofd- en twee secundaire factoren (naast meerdere minder belangrijke elementen) aanwijsbaar. De drie hoofdredenen zijn: financiële redenen (24 %), gezins- en familieomstandigheden (21 %) of geen behoefte (20 %). De twee secundaire factoren, elk 7 %, hebben betrekking op de leeftijd en het opschikken van de woning. Deze zelfde elementen zijn ook relevant voor de Westvlaamse niet-vakantieganger ofschoon de financiële redenen minder en de gezins- en familiale omstandigheden meer doorwegen.

Aansluitend op de motivering voor het niet-nemen van vakantie in 1967 is het interessant na te gaan welk aandeel van de bevolking nog nooit vakantie nam, steeds in de betekenis van vier opeenvolgende nachten buitenshuis. Dit aandeel ligt andermaal hoog in West-Vlaanderen. Voor 46 % onder hen is vakantie een onbekende tegenover voor 36 % voor de gemiddelde Belg van 15 jaar en meer.

We kunnen aldus besluiten dat de Westvlaamse bevolking de laagste vakantie-intensiteit vertoont van alle Belgische provincies, de laagste verblijfsduur per vakantie en op één provincie na het slechtste reisverleden. Het vakantiebestemmingspatroon benadert daarentegen het nationaal gemiddelde. Dit alles contrasteert zeer sterk met het feit dat ieder jaar 1 Belg op zeven zijn vakantie aan de Belgische Kust doorbrengt.

D. V. C.

DELPUTTE VENDING COMPANY

Kortrijksteenweg 287, Bissegem

Tel. (056) 110.53

Uitbaten van verkoopsautomaten in West- en Oost-Vlaanderen

voor Verse koffie
Chocolademelk
Limonaden
Chocolade
Patisserieën
Sandwichen
Sigaretten
Koude en warme maaltijden

Onze toestellen worden
noch verhuurd, noch verkocht.

de industrieterreinen in het oostendse

Attraktiepool Oostende kwam nog niet tot ontwikkeling

Schreef niet François Perroux¹: 'Une circonférence à rayon de 500 kilomètres, dont le centre est Ostende, embrasse 95 % de la sidérurgie d'Europe, 90 % de la houille, toute la fabrication des 7 premiers producteurs d'automobiles et (réserve faite de Hambourg et Marseille) contient sept des neuf plus grands ports européens ayant un trafic de plus de 10 millions de tonnes de marchandises ...'. Dit was in 1958. De ligging van Oostende is inmiddels niet minder gunstig geworden. De zeetrafiëk in het midden van West-Europa is nog toegenomen, de industrie nog sterker ontwikkeld en nog meer toegeschoven naar de zee. En ook het Oostendse, met zijn uitstekend leefklimaat, werd infrastruktureel verder uitgebouwd; de luchthaven te Middelkerke werd in belangrikheid de tweede van het land. Niettemin is de toestand op gebied van werkverschaffing weinig schitterend in het arrondissement Oostende dat 128.176 inwoners telde op einde 1968. De evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid gebeurde overigens merklijk minder snel dan in de andere arrondissementen van West-Vlaanderen, Veurne uitgezonderd. In de periode 1960-64 was er een aangroei van 12,3 % (2.176 betrekkingen) tegenover 18,4 % (30.360 betrekkingen) in West-Vlaanderen als geheel. Na 1964 was het nog minder gunstig, nl. een verlies van 1,1 % (226 betrekkingen) tussen 1964 en 1968 tegenover een aangroei van 3,5 % (6.942 arbeidsplaatsen) in West-Vlaanderen.

Kenmerkend is tevens dat het gewestelijk R.V.A.-bureau in het Oostendse nog steeds een werkloosheidspercentage noteert dat het hoogste is van het Vlaamse landsdeel, nl. 8,8 % van de tegen werkloosheid verzekerde personen². Bij de mannen bedraagt dit percentage 8,6 %, bij de vrouwen 9,2 %.

Dit alles wijst er op dat Oostende, ondanks zijn economisch zeer gunstige ligging, nog niet voldoende tot ontwikkeling kwam. Dit is wellicht voor een groot deel te wijten aan het tekort aan bouwrijpe industrieterreinen.

Thans komt hierin echter verandering. Door de West-vlaamse Interkommunale voor Economische Expansie en Rekonservatie (W.I.E.R.) werden immers reeds industrieterreinen bouwrijp gemaakt te Gistel en te Stene. Ook te Zandvoorde en te Bredene werden bij Koninklijk Besluit terreinen afgebakend. Infrastructuurwerken zullen op deze terreinen binnen vrij afzienbare tijd worden uitgevoerd. Voor Bredene zal dit gebeuren in combinatie met de infrastrukturele verbeteringen aan het kanaal Oostende-Brugge. Op beide laatstgenoemde terreinen zijn nu reeds bedrijfsinplantingen mogelijk.

Industrieel potentieel

Uit tabel 1 kan afgeleid worden dat slechts 48,1 % van de bezoldigden tewerkgesteld worden in industriële en semi-industriële ondernemingen. Dit is bijzonder weinig, in vergelijking met het gelijkaardig percentage voor West-Vlaanderen dat 74,8 % bedraagt. Het valt daarbij op dat van deze betrekkingen te Oostende ongeveer de helft verschaft wordt door de bouwrijverheid. Het laag percentage bezoldigden in de industriële en semi-industriële ondernemingen houdt natuurlijk verband met het feit dat de toeristische sektor zeer bloeiend is in het Oostendse. Toch kan de vraag worden gesteld of de investeringen in deze sektor in de toekomst niet moeten aangevuld worden met industriële initiatieven die vooral voor een stabiele werkverschaffing van groot belang zijn.

Het grootste industrieel bedrijf is veruit dit van de n.v. Union Chimique - Chemische Bedrijven te Zandvoorde, dat aan ca. 830 personen een betrekking biedt. Naast de U.C.B. zijn er nog 15 industriële en semi-industriële bedrijven met meer dan 100 personeelsleden.

In de metaalsektor noteren wij de Ateliers et Chantiers Réunis Béliard Murdoch n.v. (scheepsbouw en toelevingsbedrijf) met ca. 225 personeelsleden. Tevens is er Waqons Lits Ateliers de Réparation, met een vaste bezetting van ca. 200 personen (inclusief uitbatingpersoneel) en de n.v. Cockerill-Ougrée die aan ca. 110 personen werk verschaft. Verder is er nog de Cleaning and Maintenance Co p.v.b.a. (Clemaco) die een 125-tal personen tewerkstelt bij het reinigen van tanks in industriële gebouwen en schepen.

¹ Perroux François, Les formes de la concurrence dans le Marché Commun, *Revue d'Economie Politique*, n° 1, janvier-février, 1958, p. 342.

² R.V.A., *Jaarverslag 1968*, Tabel 2B.

Tabel 1. Ondernemingen en tewerkstelling in het arrondissement Oostende

R.M.Z. 1968

	Werkgevers		Werknemers	
	Absoluut	Pct.	Absoluut	Pct.
<i>Metaalnijverheid</i>	128	5,2	1.383	7,0
- machines, elektric.	108	4,4	1.218	6,2
- art. gewoon metaal	18	0,7	159	0,8
- metaalgieterij	2	0,1	6	—
<i>Niet-metaalh. mineralen</i>	15	0,6	390	2,0
- derivaten	2	0,1	34	0,2
- niet-metaalh. bedr.	13	0,5	356	1,8
<i>Voedingsnijverheid</i>	165	6,8	855	4,3
- voeding	153	6,3	792	4,0
- drank	12	0,5	63	0,3
<i>Textielnijverheid</i>	43	1,7	594	3,0
- textiel	5	0,2	280	1,4
- kleding	38	1,5	314	1,6
<i>Papiernijverheid</i>	26	1,0	195	1,0
- papierverwerking	1	—	5	—
- boek en fotografie	25	1,0	190	1,0
<i>Chemische nijverheid</i>	5	0,2	833	4,2
- oliën en vetten	2	0,1	10	0,1
- chemische nijverheid	2	0,1	814	4,1
- rubber	1	—	9	—
<i>Diverse nijverheid</i>	37	1,5	181	1,0
- tabak	—	—	—	—
- hout en kurk	19	0,8	115	0,6
- huid en leder	8	0,2	38	0,2
- electr., gas, water	—	—	—	—
- precisienijverheid	3	0,1	3	—
- diverse verw. bedr.	4	0,2	14	0,1
- recuperatie en afval	3	0,1	11	0,1
<i>Totaal industriële tewerkst.</i>	419	17,2	4.431	22,5
- bouw	452	18,5	4.477	22,7
- transport	61	2,5	564	2,9
<i>Semi-industriële nijverheid</i>	513	21,0	5.041	25,6
<i>Totaal industriële en semi-industriële nijverheid</i>	932	38,2	9.472	48,1
- landb. en visserij	190	7,8	793	4,0
- handel	528	21,7	4.266	21,7
- hotelbedrijf	573	23,5	3.238	16,4
- overheidsdiensten	213	8,7	1.924	9,8
<i>Totale tewerkstelling</i>	2.436	100,0	19.693	100,0

In de bouwsector dienen de volgende bedrijven vermeld: de Algemene Ondernemingen V.R. en J. Vancoillie p.v.b.a. te Stene, de Onderneming Versluys Camiel te Bredene, de n.v. Bouwbedrijf Verhelst & Cie te Oudenburg, de ondernemingen Robert Van Biervliet te Middelkerke, de Algemene Ondernemingen Soetaert, n.v. te Westende en het bouwbedrijf A.J. De Groote & Cie n.v. te Oostende. Gezamenlijk stellen deze zes bedrijven ongeveer 1.100 personen tewerk, waarvan ca. 475 in de p.v.b.a. Vancoillie, die tevens een afdeling heeft voor de vervaardiging van IPAN-wanden. Aansluitend bij de bouwnijverheid kan tevens de Betonwerkerij van Snaaskerke (Lithobeton) vermeld worden met een 170-tal personeelsleden. Verder stelt ook de s.a. Dragage Decloedt & Fils, baggerwerken, ca. 170 personen tewerk te Oostende.

Eén bedrijf uit de voedingssector (viskonserven) telt eveneens meer dan 100 personeelsleden; het is de n.v. Viking International te Oostende met ca. 185 personen.

In de textielsektor is de Ostend Stores and Ropeworks n.v. te vermelden. Dit bedrijf, verwant met de zeevisserijsector telt een 280-tal personeelsleden.

Uiteindelijk dient nog de n.v. Verenigde Energiebedrijven van het Scheldeland (E.B.E.S.) te worden vermeld met een personeelsbezetting van ca. 100 mensen.

Naast deze zestien bedrijven uit de industriële en semi-industriële sektor kunnen nog een aantal andere ondernemingen en diensten vermeld worden die belangrijk zijn voor de tewerkstelling. Het betreft de koöperatieve vereniging S.E.O. met ruim 600 personeelsleden, de haven van Oostende met onder meer 200 dokwerkers, de Pêcherie à Vapeur met een 150-tal werknemers in de visserij, de werkplaatsen van de Zeemacht met eveneens ca. 150 personeelsleden, de wasserij Defever uit Bredene met 200 personeelsleden, de concessie Peeters op de Mailboten met ca. 225 werknemers in de winter en ca. 600 in de zomer.

Verder is er het Kursaal van Oostende met 270 werknemers in de winter en 350 in de zomer, de banken met ruim 300 personeelsleden, waarvan ca. 190 bij de Bank van Brussel, de 5 grootwarenhuizen met ca. 442 betrekkingen.

Uiteindelijk dienen nog het Zeewezen vermeld met ca. 1.500 betrekkingen en het Gemeentebestuur van Oostende dat een even groot aantal arbeidsplaatsen biedt.

In de grootte-orde 50 tot 100 personen telt het arrondissement Oostende slechts 20 bedrijven met een industriële of semi-industriële doelstelling.

In de metaalsektor kunnen de scheepswerven Seghers te Oostende, de Gistelse Metaalwerken te Gistel en de International Machinery Corporation te Eernegem wor-

den vermeld. Zij bieden gezamenlijk ca. 200 betrekkingen. Verder is er de p.v.b.a. I.V.E.S. te Oostende gespecialiseerd in elektriciteitsinstallaties, die nauw samenwerkt met de p.v.b.a. Clemaco. Dit bedrijf stelt ca. 50 personen tewerk. Een even groot aantal personen is werkzaam in de konstruktiewerkhuizen van de Gebroeders Valcke, in de S.C.A.P. en in de afdeling Oostende van de n.v. Otis (liften).

Bij de bouwondernemingen kunnen de onderneming Dewaele Gebroeders te Eernegem, de p.v.b.a. Vanheule Gebroeders te Oostende, Casteleyn Gebroeders te Gistel, de Alg. Ondernemingen Pauwels-Vereecke, p.v.b.a. te Middelkerke en de Onderneming Krekelberghe Maurice te Oostende worden vermeld. Deze vijf bedrijven stellen gezamenlijk ca. 370 personen tewerk.

In de voedingssector telt de Ostendia Excelsior Verenigd n.v. een 95-tal personeelsleden.

In de konfektienijverheid dienen de bedrijven Begetex te Eernegem, Van der Beken te Oostende en Altex te Gistel geciteerd. Zij stellen gezamenlijk ca. 200 personen tewerk.

Verder is er te Oostende de Drukkerij Unitas p.v.b.a. met ongeveer 80 personen en het houtbedrijf Deweerdt met ca. 60 werknemers. Ook het transportbedrijf Bollenbergh R. en Zonen te Bredene telt ca. 60 werknemers. Tevens is er nog Rederij Boels met gemiddeld een 65-tal personeelsleden.

In de dienstensektor kunnen de West-Belgian Coach Cy met een vaste bezetting van 50 en een zomerbezetting van 200 personen worden vermeld, alsook het Ostend Palace Hotel met ca. 80 personeelsleden.

Ontwikkelingsmogelijkheden

Het arrondissement Oostende is uitzonderlijk rijk aan ontwikkelingsmogelijkheden.

Vooreerst is er de bijzonder grote arbeidsreserve. Deze arbeidsreserve werd voor het praktisch gebruik zowel berekend voor de ontwikkelingskern Oostende³ als voor de ontwikkelingskern Gistel⁴ (zie tabel 2).

³ Bij de ontwikkelingskern Oostende rekenen wij de volgende gemeenten: Bekegem, Bredene, Eernegem, Ettelgem, Gistel, Jabbeke, Klemsterke, Leke, Leffinge, Lombardsijde, Mannensvere, Middelkerke, Moere, Oostende, Oudenburg, Roksem, Schore, St.-Pieters-Kapelle, Slijpe, Snaaskerke, Stalhille, Stene, Vlissegem, Westende, Westkerke, Wilskerke, Zande, Zandvoorde, Zerkegem, Zevekote.

⁴ Bij de ontwikkelingskern Gistel rekenen wij de volgende gemeenten: Bekegem, Eernegem, Ettelgem, Gistel, Ichtegem, Jabbeke, Koekelare, Leffinge, Leke, Mannensvere, Moere, Oudenburg, Roksem, Schore, Sint-Pieters-Kapelle, Slijpe, Snaaskerke, Westkerke, Wilskerke, Zande, Zerkegem, Zevekote.

Uit deze tabel blijkt vooral de zeer grote reserve aan mannelijk personeel. Niet minder dan 7.700 mannen uit het Oostendse moeten een betrekking als bezoldigde zoeken buiten de gemeenten in een straal van 15 km rond Oostende. Voor de kern Gistel bedraagt dit aantal ca. 5.900. Ook het aantal vrouwen dat als bezoldigde werkzaam is in een gemeente buiten deze kernen is relatief groot, nl. ca. 1.630 voor het Oostendse en ca. 1.800 voor het Gistelse. Dit zijn, zeker voor Gistel, vrij hoge cijfers, rekening houdend met de praktische moeilijkheden die deze verplaatsingen meebrengen voor het huishoudelijk werk. Het aandeel van de werkneemsters in procent van de totale vrouwelijke bevolking is overigens nog vrij laag te noemen in beide kernen, wat weer verklaarbaar is door het gebrek aan betrekkingen ter plaatse.

Een tweede belangrijke ontwikkelingsfaktor, nauw samenhangend met de eerste is het feit dat de arbeidsreserve een zeer hoge graad van geschooldheid heeft bereikt. Vooreerst dient hierbij de aanwezigheid te Oostende onderlijnd van twee instituten voor de opleiding van technisch ingenieurs en de mogelijkheid tot graduaatopleidingen. Voor de technisch ingenieurs zijn er opleidingen in de elektriciteit (zwak- en sterkstroom), mechanica, metaalkonstruktie en motoren, scheikunde (industriële en biochemie), openbare werken en bouwkunde, electro-chemie en electro-mechanica. Aan het Vrij Hoger Technisch Instituut is tevens een Technologisch Centrum gekoppeld dat ten dienste staat van bedrijven met researchprojecten. Het bestaan van dit centrum kan een aanloop betekenen tot het vestigen van science-based industrie te Oostende. Het valt overigens op dat ca. 54 % van de te Oostende afgestudeerde technisch ingenieurs de provincie West-Vlaanderen verlaten na het beëindigen van hun studies.

Het arrondissement Oostende telt verder nog 12 middelbare scholen en humaniora-instituten en 11 instellingen voor technisch en beroepsonderwijs. Deze laatsten bieden opleidingen voor elektriciteit, elektronica, radio en televisie, kunststoffen, koel- en verwarmingstechniek, mechanica, werktuigkunde, metaal, lood- en zinkbewerking, lassen, scheikunde, houtbewerking, schilderen, bouwkunde, automekaniek, sekretariaat, handel, talen, sierkunsten, bouwkundig en mechanisch tekenen, tekenen voor houtkonstrukties, industriële wetenschappen, visserij, huishoudkunde, snit en naad, hotel, haartooi en schoonheidszorgen en familiale wetenschappen.

Een derde reeks ontwikkelingsstimulansen ligt in de zeer goede verkeersontsluitingen.

Vooreerst is er de luchthaven te Middelkerke⁵ van

⁵ Zie N. Vanhove: De luchthaven Oostende-Middelkerke als steunpunt voor de economische ontwikkeling van West-Vlaanderen, in *West-Vlaanderen Werkt*, 1969, 1, blz. 9-15.

Tabel 2. Enkele gegevens over de arbeidsmarkt in de ontwikkelingskernen Oostende en Gistel

	Oostende		Gistel	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
I. Bevolking				
1961	59.862	61.792	22.784	22.412
1968	65.938	63.328	23.330	23.383
II. Werknemers 1968 (raming)	26.772	8.004	9.270	2.637
Vrouwelijke werknemers in % van de tot. vrouw. bevolking		12,1 %		11,3 %
III. Bezoldigden onderworpen aan R.M.Z. op 30 juli 1968				
Landbouw	97	10	58	6
Visserij	688	9	—	—
Industrie en Bouw	7.945	1.028	2.629	281
Transport - Handel - Krediet en Agentschappen	3.123	1.656	236	61
Hotel en Persoonsverzorging	1.852	1.382	29	60
IV. Overheidsdiensten 1968 (geraamde tewerkstelling)	5.324	2.285	415	405
V. Bestendig tewerkgestelden in de landbouw, seizoen 1968	1.849	443	1.803	434
VI. Buiten het ontwikkelingsgebied tewerkgestelde bezoldigden II — (III + IV)	7.743	1.634	5.901	1.824
VII. Werkloosheid - Volledig werklozen op 30 juni 1969				
Normale geschiktheid	392	202	105	28
Gedeeltelijke en zeer beperkte geschiktheid	524	96	240	31
VIII. Pendel eind 1961				
totaal : 1 u 30 en meer	1.086			477
totaal : met logement	1.925			1.144
IX. Jongere bevolking				
Geboren in : 1951 - 50	1.898	1.846	845	761
1953 - 52	1.976	1.812	793	713
1955 - 54	1.988	2.021	792	816
1957 - 56	2.092	2.078	856	836
1959 - 58	2.187	1.935	831	962

waaruit dagelijks vluchten vertrekken naar Rotterdam, South-End en Lydd. Deze lijnen worden uitgebaat door British Air Ferries en door Channel Airways. Verder zijn op het vliegveld ook luchttaxibedrijven gevestigd. Tevens is er mogelijkheid tot vestiging van diensten- en ambachtelijke bedrijven in de onmiddellijke omgeving van het vliegveld.

Naast de luchthaven is er de zeehaven bestaande uit een passagiershaven, een koopvaardijhaven, een vissershaven, een zeemachtbasis en een yachthaven. Op huidig ogenblik wordt, naar een meerjarenplan opge- maakt door het Ministerie van Openbare Werken, de structuur van de haven aanmerkelijk verbeterd⁶. Deze

werken moeten toelaten de haven van Oostende⁷ uit te bouwen tot een snelhaven voor stukgoederen en dit voor schepen tot 12.000 ton.

Tevens moeten deze werken toelaten ca. 200 ha nij- verheidsterreinen langs beide oevers van het kanaal tus- sen Oostende en Plassendale te ontsluiten via een vaarweg van 125 m breedte met een waterdiepte tot

⁷ Over de haven van Oostende verwijzen wij o.a. naar :

— O. Vanneste, J. Theys, M. Zwaenepoel, *Het arrondisse- ment Oostende, Een regionaal-ekonomische studie*, W.E.S., 1962, blz. 75 e.v.

— *Witboek over de haven van Oostende*; Scheepvaartver- eniging voor de havens van Oostende en Nieuwpoort, z.d., 18 blz.

— *West-Vlaanderen Werkt*, 1969, 1, blz. 27-28 (trafiiek 1968).

⁶ Zie *West-Vlaanderen Werkt*, 1969, nr. 2, blz. 76-77.

Z - 8 m. Op huidig ogenblik kunnen reeds zeeschepen van 20 voet aanleggen aan de kaaïen van de U.C.B. en de elektriciteitscentrale E.B.E.S.

Aansluitend op deze werken zal ook het kanaal Plas-sendale-Nieuwpoort dat naast het industrieterrein te Zandvoorde in het kanaal Oostende-Brugge uitmondt, toegankelijk gemaakt worden voor schepen tot 1.350 ton.

Voor de vestiging van nieuwe nijverheden is het tevens belangrijk dat de Oostendse haven over een aantal vaste zeevaartrijnen beschikt onder meer naar Dover en Har-wich (Staatsdiensten), Shoreham en Tilbury (John Cockerill-Line), Rochester, Rainham, de havens van Zuid-Engeland en de Theems tot Londen, de veetrafiek uit Sheernees en Lowestoft, vlaslemen uit Kalingrad, fosfaat uit Sasablanca, pulp uit Køge (allen via Dens-Ocean). Verder is er nog regelmatige veetrafiek uit Dover (Freyma & Van Loo), terwijl het scheepvaart-agentschap J. Olsen zich voornamelijk toelegt op hout-transport.

Andere verkeersontsluitingen zijn de autosnelweg Oos-tende-Brussel die zal verlengd worden tot Luik om ver-der Keulen en Istanboel te bereiken (E5) en de kustweg die via Oostende Frankrijk verbindt met Nederland. Parallel met deze weg dient de A68 vernoemd die de voornaamste zeehavens van het Benelux en Noord-franse Noordzeegebied zal verbinden en in de on-middellijke nabijheid van het industrieterrein te Gis-tel zal voorbijkomen. Verder is Oostende via Torhout en Brugge verbonden met het Zuiden van de provincie West-Vlaanderen en met de industriële driehoek Lille-Roubaix-Tourcoing.

Ook als internationaal spoorwegknooppunt is Oostende belangrijk met minstens ieder uur een sneltreinverbin-ding naar het Luikse, die toelaat het centrum van Brus-sel te bereiken in 73 minuten. Verder zijn er direkte internationale verbindingen naar Midden- en Zuid-Europa en via de pakketboot naar Londen.

Een vierde faktor, en voor sommige inplantingen dik-wijls niet de minst belangrijke, is gelegen in het feit dat het Oostendse met zijn sterk uitgebouwde tertiaire sek-tor en zijn recreatie-infrastructuur onbetwistbaar aan-trekkelijk is als woongebied. Daarvan getuigt overigens het feit dat tussen 1961 en 1968 niet minder dan 54.582 inwijkingen genoteerd werden in het arrondis-sement Oostende, en dit ondanks een stagnerend aantal arbeidsplaatsen.

Een vijfde faktor uiteindelijk is het thans bouwrijp ko-men van nieuwe industrieterreinen waarop de wet van 14 juli 1966 van toepassing is⁸. Dat de beschikbaarheid van industrieterreinen een noodzakelijke faktor is bij de

industriële ontwikkeling kan wellicht worden afgeleid uit het feit dat het Oostendse ondanks het bijzonder rijk potentieel aan ontwikkelingstroeven tot op heden nog niet volledig tot ontwikkeling kwam als werkverschaf-fingscentrum.

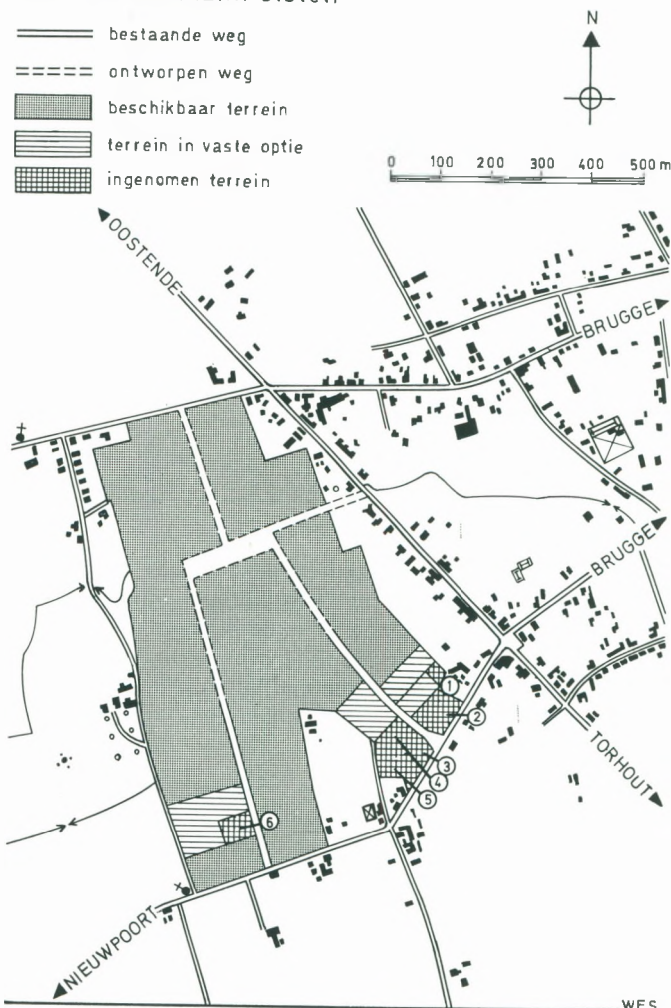
De industrieterreinen

De nijverheidsterreinen in het arrondissement Oostende kunnen wij splitsen in enerzijds het terrein te Gistel en anderzijds de praktisch aan elkaar aansluitende terrei-nen van Bredene, Zandvoorde-Oostende en Stene.

Gistel

Het industrieterrein te Gistel werd vastgelegd bij KB van 25-3-1964 (BS 21-4-64) in toepassing van artikel 16 van de regionale expansiewet van 18-7-59.

INDUSTRIETERREIN: Gistel.

⁸ Zie West-Vlaanderen Werkt, 1969, 2, blz. 80.

De oppervlakte bedraagt 38 ha 68 a 01 ca.

De wet van 14 juli 1966 is van toepassing voor de bedrijven die zich op dit terrein inplanten of er uitbreiding nemen. De industriezone, 't Konynenbos genoemd, paalt aan de Rijkswegen Torhout-Oostende en Brugge-Nieuwpoort. Er zijn reeds 18 ha bouwrijp gemaakt.

Op huidig ogenblik zijn er reeds zeven bedrijven gevestigd.

Het aannemersbedrijf *Van Steenkiste Carlo* werd er opgericht in 1966. Het stelt ca. 30 personen tewerk op een oppervlakte van 78 a.

De p.v.b.a. *Neels*, een bedrijf gespecialiseerd in marmerbewerking, stelt ca. 25 personen tewerk op een terrein van 48 a. Dit bedrijf is hier gevestigd sedert 1964.

De n.v. *Schlegel*, die plasticen afdichtingsmaterialen vervaardigt voor de auto- en bouwnijverheid is van de U.S.A. herkomstig. Het bedrijf vestigde zich te Gistel in 1968. Het stelt thans ca. 20 personen tewerk. Een eerste

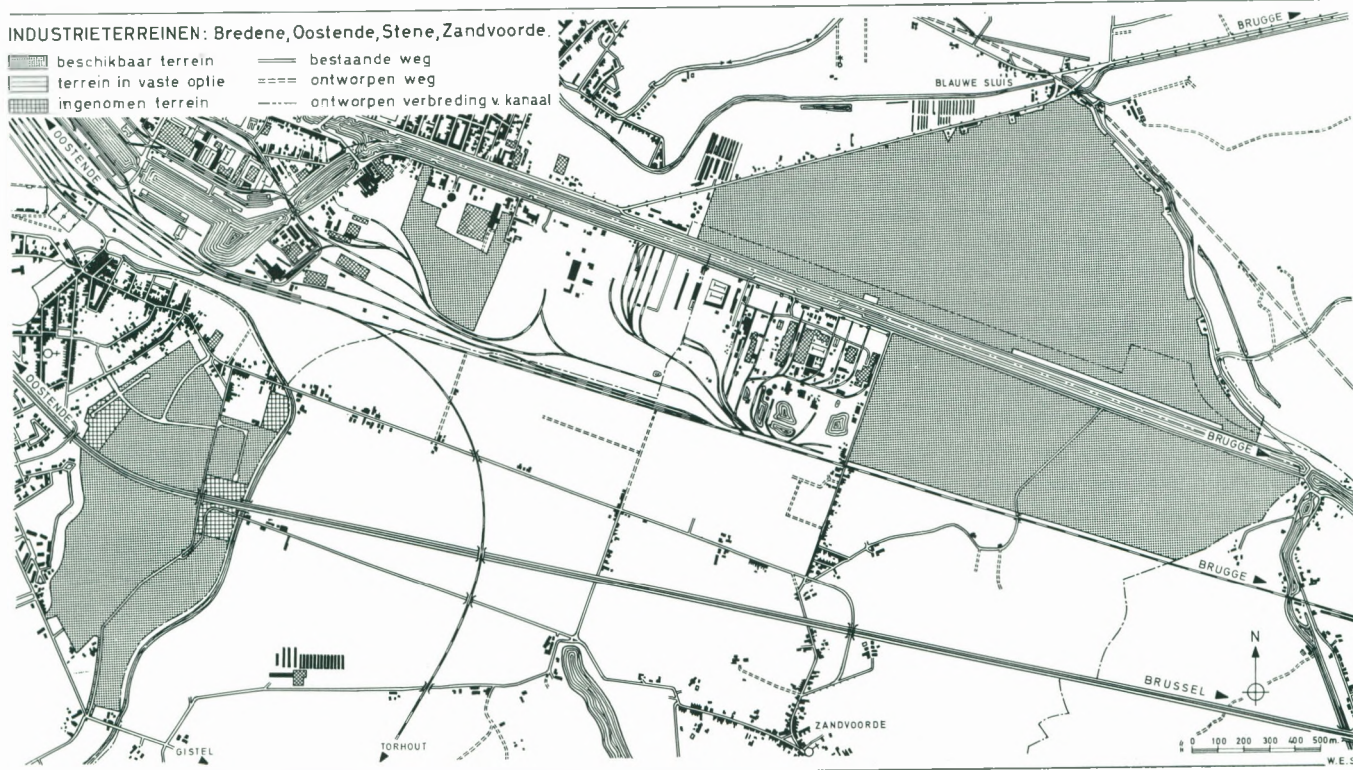
uitbreiding is voorzien tegen het einde van 1969. Op huidig ogenblik worden 25 a 20 ca ingenomen. De voorziene uitbreiding bedraagt 18 a. Het ligt in de bedoeling dit bedrijf uit te breiden tot een eenheid van ca. 100 personeelsleden.

De firma *M. & E. Maes* is een distributieonderneming van brandstoffen. Dit bedrijf kocht 46 a op het industrieterrein. Zij waren voorheen echter reeds aan de rand van het terrein gevestigd.

De firma *Leuwers* is gespecialiseerd in het onderhoud van dieselmotoren. De ingenomen oppervlakte bedraagt 44 a 77 ca. Het bedrijf vestigde zich op het terrein in 1968.

De firma *Declerck* plaatst verwarmingsinstallaties. De ingenomen oppervlakte bedraagt 35 a 24 ca.

Uiteindelijk is er nog de firma *Van Maeckelberghe*, een onderneming voor wegvervoer, die een terrein van 21 a 56 ha heeft aangekocht.

Bredene

Dit industrieterrein grenst ten noord-oosten aan Rijksweg Oostende-Brugge, ten zuiden aan het kanaal Oostende-Brugge-Gent, en ten noord-westen aan een weg die Bredene verbindt met Zandvoorde en Oudenburg. Parallel met deze laatste weg is een aansluiting voorzien naar de autosnelweg Oostende-Brussel.

Het industrieterrein heeft een oppervlakte van 131 ha 83 a en 76 ca en werd vastgelegd bij K.B. van 15 januari 1963 (BS 15-2-63). Een gedeelte van dit terrein zal gebruikt worden voor de verbreding van het kanaal Oostende-Brugge-Gent en voor het maken van een zwaaiikom.

Daar Bredene een randgemeente is die paalt aan de ontwikkelingszone 'Westhoek', kunnen onder bepaalde voorwaarden ook hier de voordelen van de wet van 14 juli 1966 worden toegepast.

Op huidig ogenblik is op het terrein enkel een brandstofdepot van de n.v. Esso gevestigd.

Zandvoorde-Oostende

De nijverheidszone van Zandvoorde-Oostende kwam tot stand door twee koninklijke besluiten. Door een KB van 21-1-1963 (BS 15-2-63) werden 70 ha 32 a 21 ca vastgelegd op de gemeente Zandvoorde. Door een tweede KB van 12-9-63 kwamen 11 ha 49 a 83 ca beschikbaar op het grondgebied van Oostende. Op het industrieterrein Zandvoorde-Oostende is de wet van 14 juli 1966 van toepassing.

Dit terrein dat een bindstuk is tussen de terreinen te Bredene en te Stene paalt ten noord-oosten aan het kanaal Oostende-Brugge-Gent dat hier een waterdiepte zal krijgen van 8 meter. Dit kanaal staat in verbinding met het kanaal Plassendale-Nieuwpoort-Duinkerke dat iets ten zuid-oosten van het industrieterrein ligt. De mogelijkheid om het industrieterrein-potentieel in het arrondissement Oostende verder uit te breiden langs het kanaal Oostende-Brugge ten zuid-oosten van het kanaal Plassendale-Nieuwpoort worden thans onderzocht. Een dergelijke uitbreiding is noodzakelijk.

Een andere ontsluiting van het industrieterrein wordt geboden door de baan die langs het kanaal Oostende-Brugge loopt en verbinding geeft met de Rijksweg Oostende-Brugge, met de autosnelweg Oostende-Brussel en met de Rijksweg Oostende-Torhout.

Ten zuid-westen is het industrieterrein ontsloten via de spoorlijn Oostende-Brugge-Brussel van waaruit meerdere aftakkingen lopen op het industrieterrein.

In de direkte omgeving van de nijverheidszones die door de bovengenoemde K.B. werden vastgelegd zijn reeds meerdere bedrijven gevestigd. Vooreerst is er

de n.v. Union Chimique-Chemische Bedrijven die gevestigd is tussen de beide nieuwe industriezones. Dit bedrijf neemt een oppervlakte in van 80 ha. Sedert 1961 werkt het samen met de Britse firma Fisons Fertilisers Ltd. voor de vervaardiging van kunstmeststoffen te Zandvoorde. Dit jaar wordt een nieuwe expansie genomen met een produktie-eenheid die zal instaan voor de vervaardiging van ftaalzuuranhydride. Aldus zullen nogmaals een 100-tal betrekkingen worden gecreëerd in een sektor die dank zij de ontwikkeling van de plastic-industrie een belangrijke toekomst heeft.

Verder liggen aan dezelfde kant van het kanaal nog het kolenpark van de S.E.O., het palendepot van de Regie van Telegraaf en Telefoon, een depot van de N.M.B.S., werkplaatsen van de s.a. Wagons Lits, diverse terreinen van de Ostend Stores en Ropeworks, de scheepswerven Beliard Murdoch, de Marine Craft Plastico, de wasserij Samijn en een nieuw depot van het bedrijf Van Biervliet.

Stene

In tegenstelling tot de twee voorgaande terreinen is het industrieterrein te Stene niet gelegen aan een waterweg. Wel wordt het doorkruist door de autosnelweg Oostende-Brussel. Dit is belangrijk voor bedrijven die in een dergelijke ligging een waardevolle commerciële mogelijkheid zien. Bovendien aan de autosnelweg paalt het terrein ook aan de Rijksweg Oostende-Gistel-Torhout.

Het terrein kwam tot stand op basis van de wet van 18 juli 1959. Door een eerste Koninklijk Besluit van 26-9-63 (BS 22-10-63) werden 34 ha 46 a 61 ca vastgelegd aan de westzijde van de autosnelweg. Door een KB van 17-1-64 (B.S. 7-2-64) werd een aanvullende 24 ha 4 a 26 ca aangeduid; ditmaal aan de oostzijde van de autosnelweg.

Op dit terrein dat in het toepassingsgebied ligt van de wet van 14 juli 1966 werden reeds 24 ha bouwrijp gemaakt aan de oostzijde van de autosnelweg. Inplantingen zijn echter ook mogelijk op het westelijk gedeelte. Het eerste bedrijf dat er zich inplantte was het *Grafisch Bedrijf Goekint p.v.b.a.*, dat op een oppervlakte van 70 a een vijftiental personeelsleden telt. Het bedrijf vestigde zich op deze zone in 1967.

Verder werd er in 1969 de bouw aangevat van de n.v. *Auto Terminus Garage* die er op een oppervlakte van 99 a 89 ca een 20-tal werknemers zal tewerkstellen. Dit jaar werd er een aankoop van 92 a geregistreerd van de firma *Van Thournout*, verwarmingsinstallaties.

Ook het bedrijf *G. Verkempinck & Zoon*, geprefabriceerde gebouwen en afwerking van winkelinrichtingen, kocht dit jaar 1 ha 09 a op het industrieterrein.

Eigenlijk
ben ik
5
portiers...

ik zou er ook 8 of 17 kunnen zijn, want Philips Bedrijfstelevisie biedt de mogelijkheid tot een doelmatige, kostenbesparende concentratie van terrein en gebouwbewaking.

Een man in één centrale bewakingspost heeft doorlopend een volledig overzicht van alle situaties. Desgewenst, kan hij via een intercom-systeem met bezoekers spreken.

Bewaking wordt efficiënter - U spaart tijd, werkracht en geld. Philips Bedrijfstelevisie wordt voor dit doel meer en meer toegepast in fabrieken, kan-

toren, banken, parkeerplaatsen, opslagruimten, musea, toeristische centra enz... Ook voor Uw bedrijf heeft Philips Bedrijfstelevisie wellicht aantrekkelijke mogelijkheden. Onze specialisten staan gereed om dat samen met U na te gaan.

Inlichtingen en documentatie worden U graag verstrekt door **mble** N.V. | Afd. Elektro-Akoestiek - Twee Stationsstraat 80 Brussel 7 - Tel. (02) 23.00.00 - binnennr 2643.

mble

PHILIPS BEDRIJFSTELEVISIE VOOR BEWAKING • INDUSTRIËLE TOEPASSINGEN • OPLEIDING • VERKOOPSPROMOTIE

bezoldigde tewerkstelling in west-vlaanderen

	Aant. Werk- gevers	Aant. Werk- lieden	Aant. Bedien- den		Aant. Werk- gevers	Aant. Werk- lieden	Aant. Bedien- den		Aant. Werk- gevers	Aant. Werk- lieden	Aant. Bedien- den
Aatrijke	49	387	72	Beerst	12	48	3	Mesen	5	4	3
Assebroek	140	696	92	Bovekerke	8	8	2	Nieuwkerke	23	60	18
Beernem	71	669	84	Diksmuide	149	929	165	Oostvleteren	16	26	1
Blankenberge	408	1.421	393	Handzame	28	203	11	Passendale	48	265	52
Brugge	1.318	14.211	7.042	Houthulst	29	104	8	Poelkapelle	25	267	11
Damme	7	21	—	Keiem	7	14	1	Poperinge	242	1.497	320
Dudzele	35	105	7	Klerken	17	241	26	Proven	35	127	43
Heist	337	1.031	113	Koekelare	69	301	32	Reningelst	34	76	7
Hertsberge	19	144	4	Kortemark	97	1.104	249	Roesbrugge	25	60	13
Hoeke	1	3	—	Lampernisse	6	6	—	St.-Jan	13	16	1
Houtave	8	17	1	Leke	19	67	4	Vlamertinge	43	754	64
Jabbeke	44	299	20	Lo	25	94	9	Voormezele	12	18	1
Knokke	691	2.395	594	Merkem	20	26	3	Watou	40	61	12
Koolkerke	10	22	2	Nieuwkapelle	6	6	—	Wervik	137	1.018	147
Lapscheure	10	105	2	Noordschote	6	6	—	Westouter	26	71	5
Lissewege	16	21	2	Oostkerke	2	5	—	Westvleteren	14	41	7
Loppem	38	224	49	Oudekapelle	4	7	2	Wijtschate	29	97	2
Meetkerke	10	27	4	Pollinkhove	9	12	1	Woesten	14	39	3
Moerkerke	33	98	7	Reninge	23	78	10	Wulvergem	3	2	1
Nieuwmunster	6	19	1	St.-Jacobs-Kap.	2	2	—	Zandvoorde	7	66	1
Oedelem	51	295	32	Stuivekenskerke	2	1	—	Zillebeke	21	67	1
Oostkamp	93	1.734	349	Vladslo	16	65	4	Zonnebeke	38	198	20
Oostkerke	12	74	3	Werken	16	82	5	Zuidschote	3	4	—
Ramskapelle	3	14	—	Woumen	35	119	15				
Ruddervoorde	70	694	55	Zarren	31	141	12	Arr. Ieper	1.488	10.264	1.993
Sijsele	48	235	98								
St.-Andries	215	1.140	202	Arr. Diksmuide	638	3.669	562	Aalbeke	32	393	201
St.-Joris	15	82	2					Anzegem	65	622	105
St.-Kruis	119	751	87					Avelgem	93	975	334
St.-Michiels	133	2.766	674	Beselare	23	54	8	Bavikhove	43	211	17
Snellegem	11	34	3	Bikschote	7	12	2	Bellegem	43	268	39
Stalhille	11	14	1	Boezinge	30	164	14	Beveren	101	960	84
Torhout	235	1.617	348	Brielen	10	23	7	Bissegem	100	816	86
Uitkerke	39	188	14	Dikkebus	11	28	5	Bossuit	5	36	6
Varsenare	36	163	36	Dranouter	8	13	1	Deerlijk	189	3.023	425
Veldegem	43	455	25	Elverdinge	29	113	14	Desselgem	97	640	77
Waardamme	17	233	19	Geluveld	12	51	5	Gijzelbrechtegem	2	5	—
Wenduine	68	198	24	Geluwe	52	205	22	Gullegem	104	1.089	223
Westkapelle	49	207	11	Hollebeke	5	11	—	Harelbeke	242	2.732	490
Zedelgem	71	3.637	761	Ieper	358	4.108	1.125	Heestert	26	166	21
Zerkegem	11	22	3	Kemmel	26	162	11	Helkijn	9	16	3
Zuikerkerke	13	15	1	Krombeke	9	13	1	Heule	154	2.607	490
				Langemark	43	451	44	Hulste	46	251	46
Arr. Brugge	4.614	36.483	11.317	Loker	12	22	1	Ingooigem	33	373	16

per gemeente, 30 juni 1968

Bron : Tweejaarlijkse gemeentelijke
Telling R.M.Z.

De tabel voor de jaren 1964 en 1966
verscheen in 'West-Vlaanderen Werkt',
3/1967, blz. 100-101.

	Aant. Werk- gevers	Aant. Werk- lieden	Aant. Bedien- den		Aant. Werk- gevers	Aant. Werk- lieden	Aant. Bedien- den		Aant. Werk- gevers	Aant. Werk- lieden	Aant. Bedien- den
Kaster	6	11	—	Slijpe	9	17	—	Oostrozebeke	101	1.349	136
Kerkhove	9	115	12	Snaaskerke	14	209	17	Pittem	92	635	129
Kooigem	11	65	3	Stene	98	877	115	Ruiselede	51	323	45
Kortrijk	1.200	14.324	6.134	Vlissegem	23	56	4	Schuierskapelle	10	87	2
Kuurne	190	1.859	248	Westende	79	369	55	St.-Baafs-Vijve	29	229	10
Lauwe	100	2.157	321	Westkerke	14	47	5	Tielt	264	1.894	554
Lendelede	68	1.077	90	Wilskerke	4	19	6	Wakken	48	487	40
Marke	81	1.219	179	Zande	1	10	—	Wielsbeke	51	480	68
Menen	341	2.524	1.107	Zandvoorde	13	791	157	Wingene	107	884	49
Moen	21	585	36	Zevekote	8	12	—	Zwevezele	74	746	65
Moorsele	50	480	31								
Otegem	27	201	7	Arr. Oostende	2.436	15.093	4.600	Arr. Tielt	1.197	10.404	1.546
Outrijve	6	16	4								
Rekkem	43	170	13	Ardoosle	110	1.146	107	Adinkerke	39	190	66
Rollegem	26	137	23	Dadizele	35	94	7	Alveringem	32	167	6
Spierre	12	80	8	Gits	50	802	128	Avekapelle	7	7	—
St.-Denijs	31	226	23	Hoogde	67	791	85	Beveren	17	40	3
St.-Eloois-Vijve	54	558	59	Ingelmunster	173	1.363	130	Booitshoeke	—	—	—
Tiegem	32	303	53	Izegem	445	7.013	1.420	Bulskamp	9	11	2
Vichte	81	2.213	170	Kachtem	25	324	66	Eggewaartskap.	6	4	1
Waarmaarde	3	16	—	Ledegem	61	762	46	Gijverinkhove	3	6	—
Waregem	325	3.935	869	Lichtervelde	114	1.458	148	Hoogstade	6	7	—
Wevelgem	200	1.445	296	Moorslede	90	554	44	Houtem	18	21	2
Zwevegem	130	5.736	979	Oekene	9	15	1	Izenberge	15	17	1
				Oostnieuwkerke	39	138	9	Koksijde	244	778	215
Arr. Kortrijk	4.431	54.635	13.328	Roeselare	778	10.134	3.552	Leisele	11	18	1
				Rollegem-Kap.	15	38	1	Moeren (De)	14	22	1
Bekegem	3	7	—	Rumbeke	144	1.299	137	Nieuwpoort	199	1.010	192
Bredene	122	804	93	St.-Eloois-Winkel	60	252	42	Oeren	—	—	—
Eernegem	73	547	31	Staden	67	489	67	Oostduinkerke	76	353	97
Ettelgem	6	42	2	Westrozebeke	31	285	16	Panne (De)	268	810	179
Gistel	95	644	68					Pervijze	20	97	3
Ichtegem	73	365	37	Arr. Roeselare	2.313	26.957	6.006	Ramskapelle	11	24	1
Klemskerke	100	566	101					Sint-Joris	4	4	1
Leffinge	32	73	10	Aarsele	38	230	17	Sint-Rijkers	4	3	1
Lombardsijde	13	37	3	Dentergem	36	475	57	Stavele	10	9	1
Mannekenvere	3	4	—	Egem	21	142	33	Steenkerke	12	12	—
Middelkerke	139	453	142	Kanegem	12	13	1	Veurne	214	1.305	437
Moere	15	46	3	Koolskamp	26	216	19	Vinkem	12	31	1
Oostende	1.426	8.605	3.695	Markegem	9	46	—	Wulpen	18	53	2
Oudenburg	53	425	52	Meulebeke	169	1.696	221	Wulveringem	11	11	—
Roksem	12	60	3	Oeselgem	20	79	17	Zoutenaie	1	1	—
Schore	5	5	1	Ooigem	39	393	83	Arr. Veurne	1.281	5.011	1.213
St.-Pieters-Kap.	3	3	—								

TEXTIEL

A. Dequae

Tijdens het eerste halfjaar 1969, zette de opgaande konjunctuur in de textielnijverheid en niet het minst in de Westvlaamse specialiteiten zich verder sterk door.

De globale textieluitvoer bedroeg respectievelijk :

1e sem. 1969 : 31,1 miljard F

1e sem. 1968 : 24,9 miljard F

De stijging bedraagt aldus 24,9 % tegenover een stijging van 20,9 % van de globale belgische uitvoer.

Dit brengt mede dat het aandeel van de textieluitvoer in de globale uitvoer terug is opgeklommen van 12,5 % in 1968 tot 12,9 % in 1969.

Spijtig genoeg hebben wij de statistieken op de detailrubrieken slechts voor de eerste vijf maanden.

TAPIJTEN	1969	1968	
Wol	1.574.831.000 F	1.431.291.000	+ 10 %
Syntetische	1.241.839.000 F	733.429.000	+ 69 %
Katoen	188.838.000 F	194.870.000	— 3 %
Jute	197.365.000 F	180.013.000	+ 9 %
	3.202.873.000 F	2.539.603.000	+ 26 % (in gewicht + 28 %)

De globale stijging voor de tapijtuuitvoer ligt dus nog iets hoger dan deze van de globale textieluitvoer. Zij is echter hoofdzakelijk geconcentreerd op de tapijten uit syntetische vezels (tufted).

FLUWEEL-EPINGLE	1969	1968	
Syntetische	549.519.000 F	387.865.000	+ 42 %
Wol	103.923.000 F	132.864.000	— 22 %
Katoen	223.212.000 F	259.637.000	— 14 %
Kunstm. vezels	634.656.000 F	588.461.000	+ 8 %
Andere (vlas)	90.617.000 F	53.890.000	+ 70 %
	1.601.938.000 F	1.422.717.000	+ 12 %

Ook in deze sektor ligt de stijging beneden het niveau van de algemene stijging. Hier is de teruggang van de

natuurlijke vezels (wol en katoen) opvallend. Zij is echter ook hier meer dan gecompenseerd door de toename van de syntetische fluweel en épinglé.

De uitvoer van vlasweefsels is voor de eerste vijf maanden opgelopen van 240,6 miljoen naar 296,8 miljoen, hetzij een stijging van 24 %. Dus iets meer dan de totale uitvoer en op het niveau van de algemene textieluitvoer.

De grote actuele vraag in de Westvlaamse textielmiddens is de mogelijke terugslag van de franse devaluatie. Zeker is dat een belangrijke fraktie van de uitvoerstijging van 1969 uit de gestegen uitvoer naar Frankrijk resulteerde. De ontsluiting van de Franse markt in E.E.G.-verband was vooral opvallend in de laatste 2 jaren.

In de tapijtsektor was de uitvoer naar Frankrijk van januari naar mei 1969 :

wol tapijten	299,2 miljoen
syntetische	196,5 miljoen
katoen	39,3 miljoen
jute	43,5 miljoen
	578,5 miljoen
	of 18 % van de totale uitvoer (13,2 % in 1968)

In de fluweel- en épinglésektor :

syntetische vezels	141,4 miljoen
wol	9,2 miljoen
katoen	23,9 miljoen
kunstmatige	119,1 miljoen
andere	20,4 miljoen
	314,0 miljoen
	of 19,6 % van de totale uitvoer (12,3 % in 1968)

Bij de vlasweefsels :

	35,4 miljoen
	of 11,9 % van de totale uitvoer (6,5 % in 1968)

Dit betekent dat de terugslag belangrijk zal blijken. Over het algemeen vreest men dat de uitvoer naar Frankrijk met de helft zal terugvallen tijdens de tweede helft van 1969.

Dit betekent op onze totale uitvoer voor de textielspecialiteiten een teruggang van 10 % voor tapijt, fluweel en épinglé en 6 % voor de vlasweefsels.

VLASBEREIDING

A. Delbeke

De vlasoogst 1969 komt voor de industrie beschikbaar. Zoals voor vele andere landbouwspekulaties is er ook voor vlas een productieoverschot van vorige oogsten dat overgedragen wordt. Dit is sedert 1964 telkenjare het geval geweest en een reeks maatregelen werden genomen om deze overschotten aan de vezelmarkt te onttrekken en de vezelproducent in de mogelijkheid te stellen de produktie door te zetten. Zo werden ruime kredietfaciliteiten verleend en daar dit niet volstond om de vezelmarkt van een te groot aanbod te ontlasten, werd door de Franse F.O.R.M.A. overgegaan tot het aankopen van duizende balen vlas met de bedoeling de prijzen op te trekken tot op een niveau van aard om de producenten een behoorlijk inkomen te bezorgen. Het vooropgestelde doel werd niet bereikt.

De crisis op de vlasvezelmarkt heeft zich bij de afzet van de groeiten 1965 tot en met 1968 niet volledig doorgezet op de strovlasmarkt in de landbouwsektor; het is de vezelbereider die nagenoeg voor het volle pond de stoot heeft opgevangen. De verwerkingscapaciteit van onze roterijen en zwingelarijen is ingevolge de technische evolutie en industrialisatie van deze sektor, zo sterk gestegen dat de overvloed van grondstoffen niet werd aangevoeld en de repercussie van de overproduktie alleen de vezelmarkt heeft ontredderd. De georganiseerde kredietverlening op opgeslagen onverkochte vlasvezels was het middel om een te grote produktie op een te hoog peil te handhaven en aldus de excedenten nog aan te dikken. Het voordeel van de aldus getroffen maatregelen lag op de strovlasmarkt daar de ingepompte koopkracht onder de vorm van kredietfaciliteiten, hoofdzakelijk de afzet en prijzen van het strovlas heeft gesteund. De vlasser had af te rekenen met verliesgevend de vezelpartijen en met een niet te realiseren noodzakelijke aanpassing van de prijs der grondstof.

Als resultaat van deze toestand werd een uitschakeling van talrijke vlassers waargenomen. Het aantal ondernemingen in de sektor der vezelbereiding is over een periode van vier jaar in ons land op minder dan de helft verminderd. Nederland kende een gelijkaardig of nog meer doorgetrokken verschijnsel, in Frankrijk was er eveneens teruggang, doch in mindere mate, al werd er van overheidswege een stopvergoeding betaald aan de uittredende vlassers.

De grote vermindering van het aantal strovlasverwerkers en de sedert jaren afbrokkelende koopkracht van diegenen die nog aan het produktieproces deelnemen, komen nu tot uiting bij het markten van de vlasoogst 1969.

Het is een bekend feit dat de vlasser gewoonlijk door

vroege aankopen te velde een gedeelte van het oogst-risico overneemt van de landbouwers. Dit is dit jaar het geval niet geweest. De aankoopcampagne werd later ingezet dan vorige jaren en de toegepaste prijzen liggen beneden de verwachtingen van de vlastelers.

Daarbij dient onderstreept te worden dat onze Belgische landbouwers voor het verzilveren van de vlasoogst beter geplaatst zijn dan hun Franse en Nederlandse vakgenoten. De teruggang van de Belgische strovlasbevoorrading komt sterker tot uiting in de aangrenzende landen dan op nationaal terrein.

Het Belgisch aandeel in de Franse vlasuitzaai bedroeg vroeger 10 % en nu slechts 3 %. Wij beschikken over de Nederlandse gegevens niet, maar er bestaat geen twijfel omtrent de teruggang van het Belgisch aandeel in het Nederlands vlasareaal.

De Belgische vlasser is meer dan vroeger aangewezen op bevoorrading op nationaal terrein en dit speelt in het voordeel van onze Westvlaamse boeren. Het is in onze provincie dat de strovlashandel dit jaar een aanvang nam en een trage ontplooiing kende. De Franse vlastelers hebben wegens gebrek aan Belgische kopers en rekening houdende met de aard van de groeite, nagenoeg de totaliteit van hun strovlas te velde gespreid voor het dauwroten, in acht genomen dat de Franse vlasserijen alleen gedauwroot strovlas verwerken. Er zal in ons land weinig Frans strovlas geïmporteerd worden niettegenstaande de uitzaai er werd verruimd en op-nieuw de 40.000 ha heeft overschreden.

Ook uit Nederland wordt minder strovlas verwacht gezien de uitzaai er teruggebracht werd op 8.880 ha vergeleken met 10.115 ha in 1968.

Het Westeuropes vlasareaal zal overeenstemmen met de behoeften zoals deze berekend werden door een werkgroep van de Internationale Konfederatie voor Vlas en Hennep.

Het aldus theoretisch benaderen van het betrachte evenwicht tussen produktie en verbruik blijft vooralsnog zonder invloed op de vlasvezelmarkt. Bij het opmaken van de balans werden de bekende produktieoverschotten in rekening gebracht waardoor deze ter aanvulling van de verminderde produktie der lopende periode nu zouden moeten opgenomen worden. De omvang van de aangegeven voorraden gezwingeld vlas stijgt echter. De Belgische en Franse autoriteiten hebben, inachtgenomen de moeilijke afzet van afgewerkte vlasvezels, de kredieten voor het opslaan van onverkochte voorraden verhoogd; zo voorziet men in Frankrijk de reeds bestaande stock te verhogen van 8.000 op 12.000 ton vlasvezels. De afnemers blijven niettemin hun aankopen beperken tot het strikt noodzakelijke. De vezelprijzen zijn en blijven zwak gestemd.

DROOGLEGGINGSWERKEN IN RUILVERKAVELING BUITENMOEREN

K. Decaestecker

Een paar jaar geleden kwam de Westhoek en meer bepaald het gebied genaamd de Buitenmoeren in het nieuws, toen in deze traditioneel waterzieke streek, het winterwater nog wat hoger klom dan gewoonlijk, huizen liet onderlopen, en een protestaktie verwekte.

Intussen zijn hier in het kader van de ruilverkaveling waterbeheersingswerken in uitvoering genomen, die reeds geleid hebben tot de oprichting van drie prima pompgemalen, en die verder de uitbouw van een rationeel afwateringsnet omvatten. De volledige sanering van dit gebied wordt hiermee binnenkort in het vooruitzicht gesteld. Intensieve ontwateringswerken en drainering, evenals de uitbouw van de landbouwwegen, zijn in voorbereiding.

Oorzaken van wateroverlast

De Buitenmoeren vormen het laaggelegen, ca. 9 km lange randgebied ten O. en Z. van De Moeren, tussen Ringsloot en Bergenvaart, gelegen in de gemeenten Adinkerke, Veurne, Bulskamp, Wulveringem en Houtem (V).

De ontwatering is hier zeer nauw begrensd door de peilen van het zeetij, dat de lozing uit de hoofdkanalen te Duinkerke bepaalt.

Uitvening tijdens de Middeleeuwen verlaagde nog de bodem, en deed de ontwateringsproblemen toenemen.

Sedert de 17e eeuw kennen De Moeren, hoewel nog lager gelegen, een uitstekende drooglegging, door bemaling in hun Ringsloot. De Buitenmoeren, onderdeel van een andere Polder, de 'Noordwatering van Veurne' moest het overvloedige water eveneens in de Ringsloot lozen, doch op natuurlijke wijze, en voorrang latend aan De Moeren. Er diende telkens gewacht tot in de volgepompte Ringsloot opnieuw een voldoende laag peil optrad, zodat intussen tijdelijk overstrooming kon ontstaan, en een grote uitgestrektheid (ca. 1.475 ha) eigenlijk waterziek bleef.

Wat dit betekent, niet alleen voor het bederf van teelten en gronden, doch voor het gehele werk- en leefmilieu, is bekend.

Gezondmaking zou alleen door een globale herinrichting van het afwateringsnet, uitmondend in kunstmatige lozing door bemaling mogelijk blijken.

Droogleggingswerken in ruilverkavelingsverband

Een bescheiden pompinrichting te Houtem 'Honderd Gemete' voor iets meer dan 150 ha, daterend uit de derti-

ger jaren, werkte ingevolge een niet aangepast sloten-net met beperkte efficiëntie.

Hier ligt het knelpunt bij saneringswerken: rechte trekking en calibrering van waterlopen vereisen grondinname, d.w.z. een groot aantal onteigeningen en vermindering van kavels ingevolge doorsnijding.

Bij ruilverkaveling ontmoet men deze hindernissen niet. Ook hebben de bijna 600 belanghebbenden in de Buitenmoeren, onderverdeeld in twee blokken: Bulskamp-Adinkerke-Veurne-Wulveringem-Houtem (V) (oppervlakte 1.134 ha) en Houtem (V) (oppervlakte 683 ha), een voorstel tot ruilverkaveling goedgekeurd, zodat de twee ruilverkavelingskomités bij Kon. Besl. van 19-2-65, resp. 12-1-66, de structuurvernieuwing konden aanvatten.

(a) De Afwatering

De ontwerpen van afwatering werden gericht op de Bergenvaart, waarin geloosd wordt te Bulskamp (1e blok) en te Houtem (2e blok). De lozing in de Ringsloot van het oude gemaal te Houtem, werd behouden voor de 'Honderd Gemete'.

Voor een efficiënte werking van het gemaal in elk lozingspunt werden de streksloten, die de lage complexen verbinden, aangelegd in rechte vakken, die tenslotte leiden naar ruime aanvoerkanalen, dienstig als wachtkom.

Een van de ontwerpnormen voor het slotenstelsel was de mogelijkheid tot aansluiting met normale buisdraineringen. Een klein vijzelgemaal op grondgebied Veurne, zorgt voor de onderbemaling van ca. 130 ha in de hoofdsloot (7,7 m³/minuut, opvoerhoogte 0,5 m).

Het afwateringsnet in uitvoering, omvat een totale lengte van ca. 38,1 km nieuwe en verbeterde leidingen met bijhorende kunstwerken; kostprijs ca. 24,2 mln F.

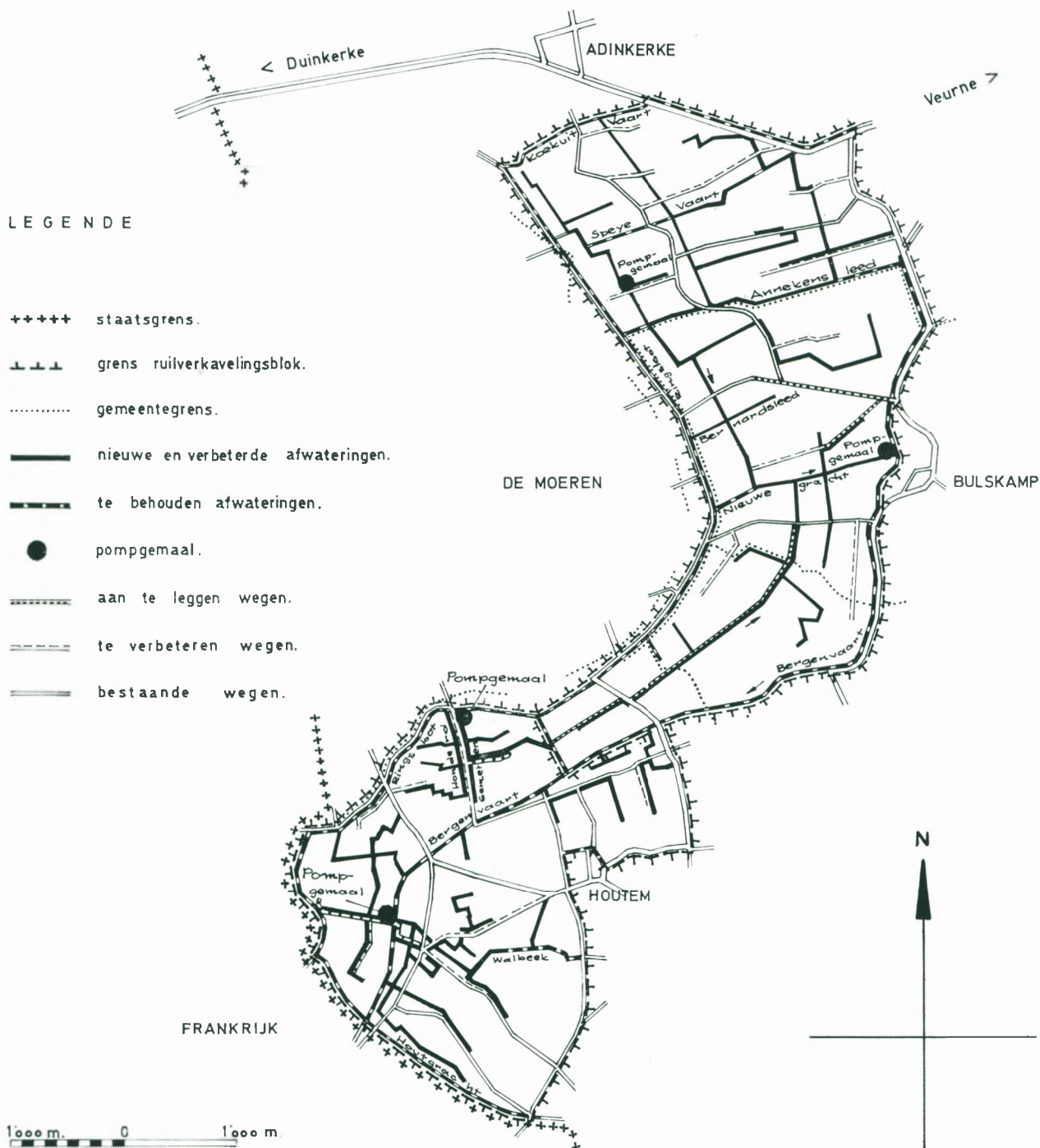
(b) De Lozing

De bemaling in de Bergenvaart gaat samen met zijn deklassering (onbevaarbare waterloop, onder het Departement van Landbouw, i.p.v. scheepvaartkanaal onder Openbare Werken) zowel in België als in Frankrijk, en met belangrijke verbeteringswerken te Duinkerke. Langdurige internationale onderhandelingen zijn aan gang.

De voltooid automatische elektrische gemalen te Bulskamp (2 open schroefpompen van 50 m³/min., opvoerhoogte 1,87 m) en te Houtem (2 helico-centrifugaal pompen van 8 m³/min., opvoerhoogte 1,80 m) worden geflankeerd door nieuwe pompen (2 x 8 m³/min., opvoerhoogte 1,50 m) in het bestaande gemaal te Houtem op de Ringsloot. Totale kostprijs: 9,8 mln. F.

De droogleggingswerken werden betoelaagd door het Ministerie van Landbouw (60 %), het Provinciebestuur

RUILVERKAVELINGEN BULSKAMP, ADINKERKE, VEURNE, WULVERINGEM EN HOUTEM AFWATERINGSWERKEN IN DE BUITENMOEREN

van West-Vlaanderen (10 %), en de gemeentebesturen (25 %). Het overschot komt ten laste van de grondeigenaars.

Het beheer van deze waterbeheersingswerken komt onder de Polder 'Noordwatering van Veurne', aan wie tevens de eigendom van de gemalen wordt overgedragen.

E3-WERKEN IN WEST-VLAANDEREN

A. Noë

VERHARDINGSWERKEN

Voor de verhardingswerken in de sectie II op grondgebied Rekkem en Lauwe is men bezig met het uitgraven van het koffer van de Autosnelweg aan een volume variërend van 800 tot 1.600 m³ per dag. Ondertussen worden dagelijks zowat 70 tot 100 meter rioleringsbuizen geplaatst die dienstig zullen zijn voor afvoer van neerslagwaters van de autosnelweg.

GRONDWERKEN :

Bij de grondwerken van de sekties 4, 5 en 6 en de Ringlaan om Kortrijk wordt voor het aanleggen van de E3-autoweg in ingraving een volume grond weggegraven van 1.000 tot 4.000 m³ per dag. Voor het verwezenlijken van de ophogingen van de Ringlaan worden de opspuitingswerken voortgezet met een capaciteit van 8.000 tot 10.000 m³ per dag. Voor de herverwerking van de gronden voor de ophogingen in den droge aan het Komplex Kortrijk-West (Ei) wordt regelmatig grond aangevoerd, geprofileerd en verdicht.

KUNSTWERKEN :

Pompstation - Kortrijk : De bouwput is volledig aangevuld en verdicht. Voor de ruwbouw zijn vloerplaat, kolommen en dakplaat reeds gebetonneerd. De uitgravingen voor het aanleggen van de afvoerleiding van het pompstation zijn reeds begonnen.

B/Brug Markestraat - Aalbeke : Het heien der palen onder pijlers en landhoofden is voltooid. De beide pijlers zijn reeds gebetonneerd en de bouwput is aangevuld en verdicht. Men is bezig met het klaarmaken der bekisting en bewapening voor de landhoofden.

B/Brug St.-Denijsweg - Kortrijk : De brug is volledig voltooid, m.i.v. het gladlijpen der zichtbare betonvlakken, plaatsen der blauwe hardsteen en plaatsen der rijwegverharding op het brugdek.

B/Brug Maandagweg - Kortrijk : Men is bezig met het betonneren van de landhoofden. Het betonneren der pijlers is voltooid. De bekisting en bewapening van het brugdek worden klaargemaakt.

B/Brug R.W. 308 - Deerlijk : De pijlers en landhoofden zijn gebetonneerd. De bekisting en bewapening voor de bovenbouw der brug worden klaargemaakt. De oplegtoestellen op de landhoofden zijn ontkist. De teflonsteunen werden afgedekt.

O/Brug Tak 1 over Kanaal Kortrijk-Bossuit te Kortrijk : De palen onder pijlers en landhoofden zijn geheid. De bekisting en bewapening voor het betonneren der pijlers en landhoofden worden klaargemaakt. O/Brug Ringlaan over Kanaal Kortrijk-Bossuit te Kortrijk : het heien der palen onder pijler en landhoofd kant Bissegem is voltooid. De damwand voor het maken der bouwput aan pijler kant Harelbeke is geheid. Men is bezig met het klaarmaken der bekisting en bewapening van de pijlers en de bovenbouw.

O/Brug R.W. 9 in Ringlaan te Kortrijk : Het heien der palen onder pijlers en landhoofden is begonnen.

De O/Brug St.-Annastraat te Marke en B/Brug Kanaalstraat te Kortrijk zijn volledig afgewerkt

ZEEBRUGGE

E. Lepeer

Omdat de beweging van een semester zonder veel cijfer laat vermoeden wat het ganse jaar als resultaat geven zal, is het interessant even na te gaan hoe Zeebrugge presteerde tijdens de eerste zes maanden van 1969. Er voeren 2.180 zeeschepen de haven binnen — 1.995 in de overeenstemmende periode van 1968 — die gezamenlijk 5.721.099 B.n.t. meten t.o.v. 1968 met slechts 2.960.717 ton. Het goederenverkeer steeg van 1.446.944 ton in 1968 tot 4.347.851 ton.

Zeebrugge is een haven waar de Red Ensign alle andere natievlaggen in de schaduw stelt : er waren 1.433 Britse schepen met 3.232.438 B.n.t. in de loop van die zes maanden.

De 5,7 miljoen ton scheepsruimte worden bezorgd door enkele grote componenten : Texaco meer dan 2 miljoen ton, Townsend ruim 1 miljoen ton en de trein- en containervervoer samen nog eens anderhalf miljoen ton.

Sinds einde mei vaart de nieuwe *Free Enterprise IV* van Townsend Car Ferries Ltd tweemaal daags over en weer tussen Zeebrugge en Dover. Het vaarschema voorzag deze zomer op vijf dagen per week vier afvaarten, op één dag drie en op één dag twee. Op bijzonder drukke dagen werd daarenboven nog het vrachtschip met beperkte passagiersakkomodatie *Auto Carrier* ingelegd.

Zeebrugge, poort naar Engeland, werd nog eens in het zonnetje gezet op 24 juli toen niet minder dan elf veerboten in- en uitvoeren. Dat was nog nooit gebeurd. Con-

tainer- en treinveren draaien dus ook op volle toeren. Texaco zorgde weer voor sensatie. Medio juli loste de Noorse tanker *Stavik* 71.073 ton ruwe aardolie en haalde daarmee het rekord neer van de grootste lading, dat voorheen op naam stond van de Britse *Bamford* met 63.822 ton. Begin mei was de *Takachiko Maru* met een draagvermogen van 135.000 ton al het Zeebrugse grootste schip geworden. Maar lang zal het zeker niet duren alvorens ook deze topcijfers worden overtroffen.

Zomermaanden zijn toerismemaanden en te Zeebrugge volgen de passagiersschepen zich in snel tempo op. Hoewel deze schepen niet in staat zijn om de havenstatistiek erg te beïnvloeden, toch blijkt uit de reacties van het publiek dat er voor deze speciale tak van de maritieme bedrijvigheid veel belangstelling bestaat.

Er gebeurt nog veel meer te Zeebrugge-Brugge. Er leggen aan de havendam af en toe grote kolen- en houtboten aan. Brugge wordt bezocht door kustvaarders en zeelichters die er bouwmaterialen en stookolie aanvoeren. De achterhaven kent een druk verkeer van chemicaliën; kolen en kooks, vaak vervoerd met schepen met oostblokvlagen, worden er gelost en geladen.

HET WESTVLAAMS STANDPUNT BETREFFENDE DE UITBOUW VAN ZEEBRUGGE ALS DIEPZEE- EN INDUSTRIEHAVEN

Op initiatief van de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen en onder voorzitterschap van Ridder P. van Outryve d'Ydewalle, Gouverneur van West-Vlaanderen, ging te Brugge op 12 september 1969 een vergadering door waarop alle Westvlaamse Parlementairen, het bureau van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen, de heren Burgemeesters van de Westvlaamse havensteden, de Raad van Beheer van de Westvlaamse Economische Raad en vertegenwoordigers van de sociale en economische organisaties waren uitgenodigd. De vergadering had tot doel het Westvlaams standpunt te bepalen ten overstaan van de uitbouw van een diepzeehaven in ons land.

In 1968 werd het probleem van de beperkte toegankelijkheid van de Schelde definitief gesteld door het verzoek aan de Belgische Regering, vanwege de petroleumraffinaderijen, om hun installaties te Antwerpen via een pijpleiding Rotterdam-Antwerpen te bevoorraden. In het jongste jaar is daarenboven tevens duidelijk naar voren gekomen dat niet alleen de ruwe aardolie op schepen van meer dan 100.000 ton wordt aangevoerd, doch dat ook ertsschepen worden gebouwd met een laadvermogen van 125 à 150.000 ton en dat zelfs de graan- en trans-ocean-containerschepen van grote omvang in vaart worden gebracht.

In september 1968 besliste de heer J. De Saeger, Minister van Openbare Werken, een studiekommissie op te richten, gekend onder de naam van Kommissie Verschave. Deze Kommissie bestudeerde zeven oplossingen en legde in juni 1969 haar verslag neer.

De Kommissie Verschave spreekt zich uit voor de uitbouw van Zeebrugge naar de grote diepten toe in zee, welke na volledige uitbouw schepen zou kunnen ontvangen van 200.000 ton D.W.T.

Deze uitbouw van Zeebrugge kan gebeuren in drie fasen, waarvan de eerste fase omvat: het bouwen van strandverdedigingswerken en van een nieuwe zeesluis, het graven van het daarbijgaand kanaaldok, de uitvoering van de toegang tot de sluis en de nodige aanpassingswerken in de voorhaven en de noodzakelijke ontsluiting van 1.300 ha industriegrond in de achterhaven.

Het makro-economisch rendement van de investeringen werd door de Kommissie Verschave bestudeerd en positief bevonden. Als wisseloplossing wordt de bouw van een eiland voorgesteld ter hoogte van Bredene.

In juni 1969 heeft de heer Minister van Openbare Werken om advies verzocht over de konklusies van de Kommissie Verschave aan de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen, de stad Brugge, de Westvlaamse Economische Raad, de Maatschappij der Brugse Zeevaartinrichtingen en de Kommissie van Advies voor de Kust. Deze vijf organen hebben zich allen uitgesproken voor het eerste en prioritaire voorstel van de Kommissie Verschave.

Na een uiteenzetting gehoord te hebben (a) over de noodzaak om ons land te voorzien van een diepzeehaven voor de aanvoer van ruwe aardolie, erts, granen en containers, (b) over de stijgende vraag naar industrieterreinen, gelegen aan diepvaarwater, (c) over de voor- en nadelen van de diverse oplossingen inzake toegankelijkheid voor schepen met grote diepgang, bestudeerd door de Kommissie Verschave, (d) van het mikro- en makro-economisch rendement van de overheidsinvesteringen te Zeebrugge, spreekt de vergadering zich uit voor de uitbouw van Zeebrugge als diepzee- en industriehaven. Zij verzoekt de Regering onmiddellijk de uitvoering van de eerste fase van het ontwerp van de Kommissie Verschave te beslissen en de nodige begrotingsvoorzieningen hiervoor te treffen.

ZEEVISSERIJ

W. Van Roose

Naast een eigen visaanvoer van 53.600 t heeft ons land in 1968 nog een hoeveelheid van 103.500 t aan vis en visserijprodukten geïmporteerd. Grosso modo betekent dit dat de Belgische markt voor één derde door de eigen

produktie, en voor twee derden door invoer uit den vreemde wordt bevoorrad.

Van het gezamenlijke kwantum aan- en ingevoerde vis vloeit een belangrijk gedeelte naar het buitenland af. In 1968 beliep de Belgische uitvoer 29.400 t, zijnde bijna 20 % van de samengevoegde aanvoer en invoer.

Dat de balans van onze buitenlandse handel een voor ons nadelig saldo vertoont, heeft op zichzelf niets abnormaals: grotere buurlanden als West-Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië laboreren aan eenzelfde euvel. Alleen Nederland heeft een belangrijk uitvoeroverschot.

Een groot gedeelte van onze *invoer* bestaat uit visprodukten die in België niet of ternauwernood gewonnen worden. Van de ruim 100.000 t ingevoerde zeeproducten is ongeveer een vierde ingenomen door mosselen, waarvan ons land geen eigen teelt bezit. Zij worden bijna uitsluitend door Nederland geleverd.

Een tweede belangrijke faktor van onze import vormen de konserveren en bereidingen van vis en visprodukten. Hier bestaat wel een nationale produktie, maar dan meer voor visbereidingen dan voor konserveren. Deze laatste worden overwegend ingevoerd; als voornaamste kunnen de konserveren van zalm, sardines, tonijn, makreel en pilchards worden vermeld. Hun netto gewicht beslaat bijna een vijfde van het globale aanvoervolume.

Een derde voorname komponent van de Belgische visinvoer wordt gevormd door de zogenaamde pelagische vissoorten, haring, makreel en sprat. Zij worden in steeds kleinere mate door onze eigen visserij aangevoerd, zodat men voor de bevoorrading van onze markt grotelijks op import is aangewezen.

Haring, makreel en sprat zijn de voornaamste grondstoffen voor de visverwerkende nijverheid; zij worden zowel vers en bevroren als in gezouten, gepekeld of gedroogde vorm ingevoerd. Nederland en in mindere mate Denemarken en Frankrijk zijn onze voornaamste leveranciers.

Om het totaalbeeld van onze visinvoer te vervolledigen, dient nog gewezen op de invoer van zeevis in verse en bevroren staat. Deze import vult onze eigen aanvoer aan. Zij is voornamelijk afkomstig uit Nederland, West-Duitsland en Denemarken. Kabeljauw, tong en koolvis behoren tot de meest ingevoerde variëteiten bodemvis.

De *visuutvoer* kent in ons land een belangrijke expansie. Vooral sedert 1965 nam onze export een snelle vlucht.

Het volume van onze uitvoer overtrof in 1968 de 28.000 t tegenover een jaargemiddelde van 16.000 t in de jaren vóór 1965. Ook naar opbrengst gerekend is een gevoelige vooruitgang te noteren; meer bepaald sedert 1963 steeg het gemiddeld prijspeil van onze export belangrijk. Deze stijging komt grotendeels op rekening van de ver-

hoogde uitvoer van zeer prijswaardige produkten als tong en garnalen. Ook de moderne tendens om meer en meer visfilets te vervaardigen, vooral bestemd voor de uitvoer, is een van de voornaamste oorzaken van de snelle expansie van onze uitvoer.

In 1968 werd reeds een zakencijfer van 660 miljoen fr. bereikt, en niettegenstaande de jongste devaluatie van de Franse munt mag worden verwacht dat onze uitvoer nog een hogere vlucht zal nemen.

LANDBOUW

L. Bockstaele

De devaluatie van de Franse frank dreigde aanvankelijk een ernstige weerslag te hebben op de export van Westvlaamse landbouwprodukten. Gelukkig zijn de gevolgen van deze maatregel minder erg dan werd gevreesd. Voor de Westvlaamse varkenshouders is de Franse markt zeer belangrijk. De eerste dagen na de Franse devaluatie kenden de varkensprijzen een gevoelige daling. Deze was echter van korte duur en geleidelijk kwamen de prijzen van de mestvarkens opnieuw op een normaal peil. Ook de verkoopprijs van de biggen reageerde in zijn geheel weinig op de jongste Franse monetaire maatregelen. De varkenshouderij blijft dan ook interessant. Aangemoedigd door de vaste stemming op de varkensmarkt wordt aan deze bedrijfstak nog steeds een grote uitbreiding gegeven. Velen vragen zich af waar het verzadigingspunt precies is gelegen en indien het verder toenemen van de varkensstapel niet gevaarlijk wordt.

De goede vraag naar kwaliteitsrundvee is voor onze provincie, waar de mestveeuitbating een voorname betekenis bezit, ook van kapitaal belang. Het groot prijsverschil op grond van de kwaliteit van de mestrunderen mag merkwaardig worden genoemd. Voor de rundveespecialisten is dit een goede zaak.

In de akkerbouwsektor is de toestand niet zo gunstig. Ofschoon de oogstresultaten nog niet volledig bekend zijn, kan thans reeds worden vooropgesteld dat de graanoogst dit jaar eerder laag is. Het koud en nat voorjaar was aanvankelijk op vele plaatsen oorzaak van een minder goede ontwikkeling van de gewassen terwijl de warme zomer een te snelle afrijping veroorzaakte. Zomergerst en zomertarwe gaven een bepaald lage opbrengst. De aanhoudende regens tijdens de laatste dekade van augustus berokkenden daarbij ernstige moeilijkheden bij de oogst. Ook de erwten zijn minder goed. De aardappelen waarvan het areaal dit jaar gevoelig werd ingekrompen gaven dit jaar een behoorlijke opbrengst. De afzet verloopt vrij vlot.

Het vlas verdient nog een speciale vermelding. Spijt de lage verkoopprijzen van de vlasvezels kan het strovlas

de laatste oogstjaren nog aan een behoorlijke prijs worden afgezet. In 1969 is een kentering gekomen in deze toestand. De vlasoogst is weliswaar minder zwaar doch van een behoorlijke hoedanigheid. De prijs van het strovas is echter zeer laag, zodat toekomstig jaar een gevoelige inkrimping van de vlasuitzaai mag worden verwacht.

TOERISTISCHE INDEX

W.E.S.

De toeristische index Kust en Achterland die sedert 1962 wordt opgemaakt door het Westvlaams Economisch Studiebureau wijst op een terugloop van de toeristische activiteit voor de periode mei-juli. Deze terugloop uit zich zowel tijdens het voorseizoen (de maanden mei en juni) als tijdens de eerste helft van het hoogseizoen met respectievelijk een afname van 4,8 en 4,2 % ten opzichte van de overeenkomstige periode van vorig jaar. De resultaten voor de maanden mei en juni zijn echter zeer uiteenlopend. De maand mei vertoont ten opzichte van vorig jaar een groei van circa 30 %, terwijl de maand juni een vermindering van circa 20 % kende. Merk aan dat al deze resultaten voorlopig zijn omdat

meerdere elementen, ondermeer in verband met de dagtochten, nog niet gekend zijn.

Enkele factoren helpen het ongunstig verloop van de toeristische activiteit te verklaren:

— Het Pinksterweekend viel dit jaar in de maand mei en in 1968 in juni. De grote schommelingen voor de maanden mei en juni zijn in de eerste plaats hieraan toe te schrijven. Wellicht kan men ook stellen dat een vroege Pasen met het gevolg ook een vroegere Pinksteren nadelig uitvalt voor de maand juni.

— Er is een terugloop van het aantal Franse en vooral van het aantal Britse vakantiegangers waar te nemen.

— Er deed zich een verschuiving voor van de vakanties van de Duitsers van de maand juli naar augustus.

— Een scherpe concurrentie inzake de bestedingen voor duurzame consumptiegoederen en toeristische bestedingen tengevolge van een B.T.W.-psychose in ons land.

Deze factoren leveren evenwel geen voldoende verklaring. Vooral in het voorseizoen, maar ook in de maand juli werd een terugloop van het appartementstoerisme vastgesteld. Daarnaast boekten ook de hotellerie (— 6,6 %) en zelfs het campingtoerisme (— 1 %) verliescijfers in juli.

VOÓR U INVESTEERT

r a a d p l e e g

de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid

Aankoop, oprichting of modernisering van nijverheids- en handelsgebouwen - Aankoop van materieel - Duurzame uitbreiding van het bedrijfskapitaal.

Kredieten op lange en halflange termijn, subsidiair op korte termijn.

REGIONALE ZETELS

- ANTWERPEN - Frankrijklei 166 - Tel. 03/33.42.35
- BRUGGE - St.-Janstraat 11 - Tel. 050/351.33
- GENT - Geeraard de Duivelstraat 3 - Tel. 09/25.51.95
Zitdag te Kortrijk
- HASSELT - Ridderstraat 48 - Tel. 011/279.51
- ST.-NIKLAAS-WAAS - Prins Albertstraat 39 - Tel. 03/76.34.05

Maatschappelijke Zetel : Waterloolaan, 16, Brussel 1 - Tel. 02/13.62.80

Ambtsjubileum van Ridder P. van Outryve d'Ydewalle

Ridder P. van Outryve d'Ydewalle, goeverneur van de Provincie West-Vlaanderen en Voorzitter van de W.E.R. werd bij de opening van de gewone zitting van de Provinciale Raad gehuldigd naar aanleiding van zijn zilveren ambtsjubileum als goeverneur van de provincie West-Vlaanderen.

Bij de officiële huldiging werd de nadruk gelegd op de merkwaardige economische en sociale evolutie die de provincie West-Vlaanderen onder zijn beleid heeft gekend. Tevens werd de stimulerende werking, die de W.E.R. daarbij heeft kunnen uitoefenen, onderstreept.

De redactie van 'West-Vlaanderen Werkt' is dan ook gelukkig en fier haar Voorzitter bij deze gelegenheid van harte te felicitieren.

Dr. O. Vanneste, Directeur W.E.R.-W.E.S., laureaat van de Vlieberghprijs voor Staatshuishoudkunde

Op woensdag 10 september had in het huis van de Vlaamse Leergangen te Leuven de plechtige uitreiking plaats van de driejaarlijkse Vlieberghprijs voor Staatshuishoudkunde 1968.

Deze prijs werd toegekend aan Dr. O. Vanneste, Directeur van de Westvlaamse Economische Raad en Studie-bureau en buitengewoon docent aan de Katholieke Universiteit te Leuven, voor zijn werk 'Het groeipoolconcept en de regionaal-economische politiek'.

Dit zelfde werk werd in januari jl. reeds bekroond met de prijs Pro Civitate, Recht en Economie; het zal op eind 1969 in de Engelse taal gepubliceerd worden.

Enzymen-research en productie te Brugge

Door de n.v. Koninklijke Nederlandse Gist- en Spiritus-fabriek, sinds 1879 te Brugge gevestigd, wordt overgegaan tot de uitbouw van een research-afdeling voor enzymen te Brugge. Deze afdeling bestaat momenteel te Delft (Ned.), maar wordt volledig overgebracht naar en uitgebouwd te Brugge. De totale afdeling onderzoek zal 30-40 personen tewerkstellen; voor de productie werden reeds 65 regulisten (gespecialiseerde arbeidskrachten voor de controlekamer) aangeworven. Het gistings-gedeelte van de verwerking zal geschieden in de reeds bestaande (sterk geautomatiseerde) bedrijfsgebouwen; voor de opwerking van de enzymen zelf wordt momenteel een nieuwe vleugel opgetrokken.

De Brugse afdeling van de K.N.G.S.F. is traditioneel bekend voor haar productie van gist en gedistilleerde alcohol.

De tewerkstelling te Brugge bedraagt ongeveer 230 personen.

Nieuwe W.E.S.-enquêtes

In de loop van 1969 heeft het W.E.S. meerdere enquêtes opgezet in het geheel van het toeristisch research-werk.

Reeds in april van dit jaar werd in samenwerking met het Nationaal Instituut voor de Statistiek gestart met het nationaal onderzoek inzake de dagtochten en de week-endvakanties van de Belgische bevolking. Deze enquête en het studierapport worden uitgevoerd in opdracht van het Kommissariaat-Generaal voor Toerisme. Deze studie vormt een interessante aanvulling op de studie 'Het vakantiepatroon en de toeristische bestedingen van de Belgische bevolking'. In het kader van dit nieuwe onderzoek worden 40.000 interviews afgenomen. De enquêteperiode strekt zich uit over zes maanden.

Nog in het kader van het toeristisch-economisch onderzoek werden tijdens het toeristisch seizoen 1969 twee enquêtes uitgevoerd aan de Kust en te Brugge. Een eerste had betrekking op Britse verblijfstoeristen. In totaal werden 1.200 Britten geïnterviewd. De tweede enquête werd uitgevoerd bij Duitse verblijfstoeristen; het onderzoek richtte zich tot 1.000 Duitsers. Deze enquêtes werden uitgevoerd in het raam van de studieopdrachten van het Kommissariaat-Generaal voor Toerisme: 'De inwerkende waarde van de reclamemedia bij Britse verblijfstoeristen aan de Belgische Kust en Achterland' en 'De inwerkende waarde van de reclamemedia bij de Duitse verblijfstoeristen aan de Belgische Kust en Achterland'.

In het raam van het facetplan toerisme voor de drie kustgewesten waarmede Studex belast is door de heer Minister van Openbare Werken, werden tijdens het hoogseizoen 1.000 verblijfstoeristen benaderd inzake hun houding tegenover de hoogbouw aan de Belgische Kust.

In de loop van 1969 heeft het W.E.S. aanvang gemaakt met de studie 'Tertiaire sektor en commerciële invloedssferen in West-Vlaanderen', die wordt uitgevoerd in opdracht van de heer Minister-Staatssecretaris voor Streekeconomie. In het licht van deze studie startte in de maand augustus de enquête: 'De winkelinplanting in de tertiaire centra van West-Vlaanderen'. In het totaal komen 26 Westvlaamse centra aan de beurt.

In het kader van deze zelfde studie zal in oktober 1969 een uitgebreide enquête worden georganiseerd bij 4.500 huisvrouwen inzake commerciële invloedssferen in West-Vlaanderen.

Deze enquête gaat door in alle Westvlaamse en aanrenzende gemeenten; zij bestrijkt evenwel naar inhoud meer dan de studie naar de invloedssferen van de commerciële centra. Meerdere actuele aspecten van de distributie zijn in deze enquête opgenomen.

In de loop van het jaar werden eveneens een paar enquêtes uitgevoerd voor particuliere opdrachtgevers.

west-vlaanderen werkt

Medewerking toeristische tijdschriften

Dr. N. Vanhove, lid van de Association Internationale d'Experts Scientifiques du Tourisme, werd naar aanleiding van de omvorming van het redaktiecomitee van de 'Revue de Tourisme', aangesteld als permanent medewerker van dit tijdschrift.

In september 1969 werd onder de auspiciën van het Nederlands Wetenschappelijk Instituut voor Toerisme te Breda door de firma Wolters-Noordhoff het eerste nummer gepubliceerd van het tijdschrift 'Kontouren'. Een van de doelstellingen van dit tijdschrift is een 'historische begeleiding van de ontwikkeling op de terreinen van 'toerisme' en 'recreatie' met speciale belangstelling voor Nederland en België'. Dr. N. Vanhove werd in de redactie van dit tijdschrift opgenomen.

Openbare Werken in West-Vlaanderen

Gedurende de twee eerste trimesters 1969 werden in West-Vlaanderen zeer veel en ook zeer belangrijke openbare werken aanbesteed. Uit de totale opsomming worden er hier enkele aangehaald die, hetzij op zichzelf, hetzij omwille van de frekwentie waarmee analoge werken worden uitgeschreven, zeer betekenisvol worden voor West-Vlaanderen.

Zo besteedde het Ministerie van Openbare Werken, Dienst voor de Rijksgebouwen, ongeveer 70 werken aan in verband met Rijksscholen; de belangrijkste daaronder gaan naar Oostende, Roeselare, Menen en Gistel. Daarnaast werden nog 17 andere aanbestedingen van Rijksgebouwen gehouden.

Door de Dienst der Rijkswegen werden 14 aanbestedingen gedaan, voor een bedrag van 115 mln fr. Door de Dienst der Waterwegen werden 12 aanbestedingen gedaan, waarvan 2 belangrijke in het hydrografisch gebied Leie-Schelde, met name: oeverversterkingswerken op het kanaal Roeselare-Leie (25 mln fr.) en rechtekking der Leie te Menen (86 mln fr.).

De E3, waarover in 'Spektrum' een regelmatige berichtgeving verzorgd wordt, besteedde voor 310 mln fr. aan werken uit, terwijl de W.I.E.R. te leper een pompstation in aanbesteding gaf.

Door de Provincie West-Vlaanderen werden, in het kader van haar moderniseringsprogramma van de provinciale banen, vier aanbestedingen uitgeschreven: tussen Merkem en Woumen, de doortocht van Tielt, van Menen en van Beerst.

In het kader van de Wet Brunfaut waren er elf aanbestedingen: Desselgem (14 mln fr.) en Moorseele (14 mln fr.) waren de bijzonderste. In 23 gemeenten werden daarenboven 963 sociale woningen aanbesteed, waaronder een belangrijke groep te Zeebrugge voor 410 mln fr.

De landelijke gebieden werden stelselmatig verder voorzien van waterbedelingsnetten; zo worden nu aangesloten: Reninge, Pollinkhove, Woumen, Veldegem, Bekegem, Roksem en Zerkegem. Te Zillebeke komt een clarifikatie-apparaat (6 mln fr.) met aangehechte waterleiding.

Gemeentelijke bouwwerken, in deze periode aanbesteed, betreffen een school (136 mln fr.), twee brandweerkazernes, zes zwembaden, een overdekte kunstijsbaan, een badinstallatie, een sporthalle, een cultureel centrum.

In het kader van de sociale bijstand en de gezondheidszorg bouwen Waregem een bejaardenflat en een instituut voor kronisch-zieken en Veurne een ziekenhuis met afdeling V (kronisch zieken).

St.-Baafs-Vijve krijgt een elektromechanische uitrusting van de sluis en een telefoonpantserkabel (22 mln fr.).

Te Oostende bouwt men een landingsinrichting voor carferries en komt er ook een elektronische informatieverwerkende apparatuur.

Bezoek haven Duinkerke

Op 12 augustus jl. heeft een delegatie van de W.E.R. deelgenomen aan het bezoek van de haven van Duinkerke; dit bezoek werd georganiseerd door de Maatschappij der Brugse Zeevaartinrichtingen.

N.V. LITHOBETON

V a a r t d i j k 1 0 1

S N A A S K E R K E

Tel. 059/280.81

Palen voor verlichting

Palen voor drijfkrachtvervoer

Buizen in gewapend of ongewapend beton

Produkten voor wegenis

Prefab-garages Kesting

Damplanken en heipalen

Poperinge : industriezone van nationaal belang

Reeds sedert 1966 ijvert de W.E.R. er voor dat het industrieterrein te Poperinge, zoals oorspronkelijk was voorzien in het plan van de Westhoek, als vijfde kern in de Westhoek het statuut van 'nationaal belang' zou verkrijgen. Dit statuut is bijzonder belangrijk daar het toelaat de maximale voordelen van de wet van 14 juli 1966 toe te passen op investeringen van bedrijven die zich willen inplanteren te Poperinge.

In de maand mei jl. heeft de W.E.R. nogmaals een nota hieromtrent voorgelegd aan Prof. Dr. A. J. Vlerick, Minister-Staatssekretaris voor de Streekeconomie. De Minister-Staatssekretaris heeft dit voorstel voorgelegd en verdedigd bij het Ministerieel Comité voor Economische en Sociale Koördinatie, dat uiteindelijk op 9 juli jl. aan de industriezone te Poperinge het gewenste statuut verleende.

Kontaktdag met Deense kopers

Op 18 september werd door de Westvlaamse Economische Raad in samenwerking met de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel en de v.z.w. Handel en Nijverheid een kontaktdag ingericht tussen Deense kopers van kinderkonfektie en de Westvlaamse fabrikanten hiervan.

Aanleg van industriezones door Leiedal

In de industriezone die Leiedal aanlegt te *Heule-Kurne* werden gronden aangekocht door drie bedrijven :

firma Vanassche, transport : 3.252 m²

firma Gijs pvba, konfektie-uitbreiding : 1.727 m²

firma L. Verwee pvba, houthandel-uitbreiding : 4.340 m²

De werken aan de bedieningsweg van de Ringlaan tussen de Brugse baan en Heirweg zijn voltooid. De aannemer is thans bezig met belangrijke werken ter overweldig van een gedeelte van de Heulebeek binnen de industriezone.

De verdere uitrusting en de goede funktionering van de industriezone zijn in voorbereiding, onder andere inzake signalisatieborden, openbare verlichting, postbedeling, verkeersveiligheid, enz.

In de industriezone te *Gullegem-Moorsele* werden gronden aangekocht door vier bedrijven :

firma Sabbe, aannemer-uitbreiding : 1.564 m²

firma Mondial-Lin nv., vlasvezelplaten-uitbreiding : 963 m²

firma Anatex nv., vlasvezelplaten-uitbreiding : 1.090 m²

firma Schouteetens, lakspuiterij : 2.280 m².

Daar de totale oppervlakte van deze laatste zone (32 ha) reeds volledig ingenomen of toegezegd is, wordt een uitbreiding van circa 12 ha op grondgebied Moorsele voorbereid. Er werd reeds een voorontwerp opgemaakt voor de ontsluiting van deze uitbreiding.

In de industriezone *Harelbeke-Kanaal-E3* (15 ha) wordt de grondverwerving doorgezet. Leiedal kon reeds circa 8 ha aankopen. De volledige oppervlakte is reeds toegezegd aan een vijftal bedrijven.

In de industriezone te *Vichte* (8 ha) kon een eigendom van 5,6 ha worden aangekocht.

De luchtvaartindustriezone op het vliegveld *Wevelgem-Bissegem* (53 ha) wordt verder voorbereid en kent een grote belangstelling vanwege verschillende bedrijven. In oktober van dit jaar begint er een eerste bedrijf zijn activiteiten, onmiddellijk na de definitieve akte van overdracht van de gronden en gebouwen van de Staat aan Leiedal.

Leiedal werkt actief met het Provinciaal Bestuur mede om het overige deel van het militair domein als burgerlijk vliegveld uit te bouwen. Er werd een werkgroep opgericht die de overgangsperiode moet opvangen en de oprichting van een gemengde exploitatiemaatschappij voorbereiden.

In de industriezones *Marke I* en *Marke II* werden koop- en verkoopbeloften met bedrijven afgesloten voor respectievelijk 0,9 en 2,9 ha.

REIZEN WASTEELS

p.v.b.a.

70 BURELEN VERSPREID OVER GANS EUROPA
+ **Yongestr 91/93 TORONTO (Ont) CANADA**

Hoofdburelen voor beide Vlaanderen :

G. LENOIR

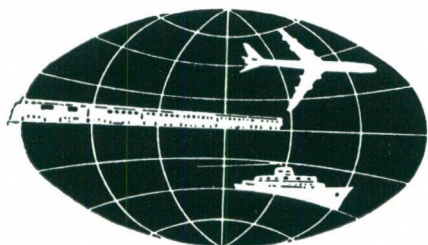
OOSTSTRAAT 29, ROESELARE

Tel. (051) 216.72 (2 l.) - 245.41 (2 l.)

TELEX : 017.570

ST.-JACOBSTRAAT 22, BRUGGE

Tel. (050) 365.31 (2 l.)

SNELLE EN UITERST STIPTE BEDIENING IN VERNIEUWDE EN
RUIMERE BURELEN VOOR ZAKENLIEDEN

Zesjarenplan 1970-1975

Luidens een mededeling van het Bestuur der Wegen te Brussel is het volgend zesjarenplan 1970-75 voor de rijkswegen in West-Vlaanderen als volgt opgesteld :

mln F

1970

R. 67	— Omleiding Smedenpoort te Brugge	25
R. 71	— Omleiding te Ingelmunster (2e fase)	20
R. 72	— Omleiding te Blankenberge (2e fase)	25
R. 71	— Tunnel Doornikwijkstraat te Kortrijk	45
	— Menen - Aansluiting nieuwe douanepost te Halluin (3e fase)	20
	— Nieuwe weg Roeselare-Izegem	67
	— Brugge - Ringlaan	25

227

1971

R. 65	— Ieper-Warneton	14
R. 9	— Kortrijk-Menen (1e fase)	55
	— Kustbaan - vak Oostende-Nieuwpoort	50
R. 71	— Omleiding van Ingelmunster (3e fase)	15
R. 14	— Doortocht Harelbeke	20
R. 296	— Maldegem-Knokke (1e fase)	14
	— Weg Roeselare-Izegem	25
	— Toegangswegen Stalhillebrug	50

243

1972

R. 9	— Kortrijk-Menen (2e fase)	100
R. 71	— Kortrijk-Brugge (1e fase)	45
R. 65	— Ieper-Warneton (2e fase)	42
	— Noordelijke uitvalsweg van Kortrijk	57
R. 296	— Maldegem-Knokke (2e fase)	15

259

1973

R. 71	— Kortrijk-Brugge (2e fase)	100
	— Rondweg ten zuiden van Ieper	50
	— Ring van Brugge - Dampoort	50
	— Tunnel Canadabrug te Brugge (aansluiting autoweg A 71)	14
R. 296	— Maldegem-Knokke (3e fase)	60

274

1974

R. 71.	— Brugge-Kortrijk (3e fase)	50
	— Nieuwe weg Jabbeke-De Haan (2e fase)	100
	— Noorderring van Kortrijk (1e fase)	155

305

1975

	— Noorderring van Kortrijk (2e fase)	167
	— Nieuwe weg Jabbeke-De Haan (2e fase)	152

319

N.V. GIETERIJEN EN WERKHUIZEN

MICHEL VAN DE WIELE

MARKE (Kortrijk)

Tel : 056/203.11 - 12

Telex : 017.321

ROEDENTAPIJTGETOUWEN van 0 m 50 tot
5 m 50 breedte

DUBBELSTUKTAPIJTGETOUWEN enkelspoelig

DUBBELSTUKTAPIJTGETOUWEN dubbelspoelig

EFFEN FLUWEELGETOUWEN dubbelspoelig

JACQUARD FLUWEELGETOUWEN enkel- of
dubbelspoelig

EPINGLEGETOUWEN

met enkele roedenbeweging

met dubbele roedenbeweging

met combinatie wisselbakken

JUTEGETOUWEN voor onderweefsel tufted
tapijten

*Sportiever
dan heel wat sportwagens
Met meer comfort
dan veel limousines
De Mercedes-Benz 280 SL.*

UW GOEDE STEER

MERCEDES-BENZ

N.V. I.M.A. FABRIEKEN TE MECHELEN

Dokumentatie en proefritten :

- Uw MERCEDES-BENZ koncessionaris
- Informatiecentrum « IMA » - Keizerinnelaan 1,
Brussel 1 - Tel. (02) 11.94.20

Ets. VAN BIERVLIET Gebr., p.v.b.a.
SCHEEPSDALELAAN 8, BRUGGE
Tel. (050) 345.45

Provinciale Wegen

In aanwezigheid van de 4de commissie van de Provinciale Raad en op uitnodiging van de Bestendige Deputatie bracht de pers begin september een werkbezoek aan de provinciale wegeniswerken.

Het wegvak Meiboom-Hoge Barrière te Roeselare en Rumbeke (1.370 m; 16 mln fr.) is virtueel beëindigd. Proefnemingen werden gedaan om het rondpunt een definitieve vorm te doen krijgen.

Begin 1970 moet het vak Kruiseik-Beselare (3.255 m; 27 mln fr.) beëindigd worden. Iets later (juni 1970) moet ook de Bruggestraat te Ieper en St.-Jan (1.422 m; 17 mln fr.) in orde zijn. De werkzaamheden worden daar vooral vertraagd door de menigvuldige leidingen in de ondergrond.

Het financieel belangrijkste werk wordt door de provinciale diensten momenteel ondernomen tussen Merkem en Woumen, over een lengte van 4.611 m (42 mln fr.). Daar worden verschillende gevaarlijke bochten weggewerkt teneinde tot een volwaardige baan te komen in augustus 1970.

Een laatste werf, die half 1970 ten einde moet zijn, is het baanvak Leke, Zande, St.-Pieterskapelle (1.980 m; 21 mln fr.). Daar wordt de oude tramroute omgebouwd tot een nieuwe baan, waarbij de trufondergrond diende vervangen te worden door een nieuwe zandbedding.

Eens deze banen aangepast zullen 100 km op 200 km provinciale wegen aan de nieuwe noodwendigheden aangepast zijn.

Steun van het E.O.G.F.L. voor Westvlaamse projecten

Het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw kan tot 25 % steun verlenen aan projecten die bijdragen tot de structuurverbetering van de landbouw in een streek.

Bij de projecten van de eerste schijf 1968 was er één investering in West-Vlaanderen die van die steun kan genieten, nl. deze van de p.v.b.a. Exportslachthuis te Westrozebeke.

Bij de tweede schijf 1968, die onlangs werd bekendgemaakt, zijn er ditmaal drie projecten aan de beurt, nl.: de uitbreiding en aanpassing van de installaties van een zuivelfabriek te Vlamertinge, de aanpassing en de uitrusting van een melkfabriek te Moorslede en de bouw van een slachthuis voor varkens en een vleesveiling te Beernem. Het betreft telkens projecten die bijdragen tot de verbetering van de commercialisatiemogelijkheden van de landbouwprodukten.

Bedrijven die nadere informatie wensen over de toepassingscriteria tot het bekomen van E.O.G.F.L.-steun, kunnen deze steeds bekomen bij de W.E.R.

Afreis van Dr. O. Vanneste naar Indonesië

Dr. O. Vanneste, directeur W.E.R.-W.E.S., en Ir. F.M.C. Van Horenbeeck, directeur van het Departement beroepsopleiding van Fabrimetal, werden belast door de Dienst voor Ontwikkelingssamenwerking om de mogelijkheid te onderzoeken tot oprichting van een Centrum der Metaalverwerkende Nijverheid in Indonesië.

Viering 50-jarig bestaan te Stene

De p.v.b.a. Algemene Ondernemingen V.R. & J. Van Coillie te Stene-Oostende vierde op 29 augustus jl. haar 50-jarig bestaan. De firma hielp in 1919 aan de heropbouw van de verwoeste gewesten rond de IJzer. De klemtoon lag tot 1955 op de sektor openbare werken, maar werd later op de privé-werken toegespitst. Het jaarlijks zakencijfer steeg van 10 mln fr. in 1948 naar 400 mln fr. (programma 1969). Sinds 1965 werd de firma ook omgevormd tot p.v.b.a.; zij stelt momenteel ruim 475 personeelsleden tewerk.

Voordrachten

Dr. O. Vanneste, directeur W.E.R.-W.E.S. sprak op:

25 juni 1969 te Oostende: 'Een Westvlaams richtplan voor Ruimtelijke Ordening', Jonge Economische kamers.

12 september 1969 te Menen: 'De haven van Zeebrugge - toekomstperspektieven', Kongres van gemeente-ontvangers.

12 september 1969 te Brugge: 'De uitbouw van Zeebrugge als industrie- en diepzeehaven', Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen.

De heer N. D'hiet, Wetenschappelijk Medewerker W.E.S. sprak op:

3 september 1969 te Aardenburg over 'De economische problematiek in Vlaanderen', Vormingscentrum Van Eeghemhuis.

De heer M. Zwaenepoel, Wetenschappelijk Medewerker W.E.S. sprak op:

16 april 1969 te St.-Michiels: 'Economische aspecten in Vlaanderen'.

29 augustus 1969 te Woumen: 'Die Problematik der ländlichen Gemeinden Belgiens', De Blankaart-Verwaltungsschule Hamburg.

9 september te Brugge: 'Vrije Tijd' - Toelichting bij een nieuwe studie, Perskonferentie.

Voor de B.R.T.-West-Vlaanderen sprak de heer N. D'hiet in augustus over de sociaal-economische problematiek van de Westhoek en de heer M. Zwaenepoel in september over vrije tijd en groen-ruimten.

T.V.-reportages

In het T.V.-Programma 'Panorama' (De vakanties van de Belgen) belichtte Dr. N. Vanhove, adjunkt-direkteur W.E.R.-W.E.S., enkele passages van zijn studie: 'Het vakantiepatroon en de toeristische bestedingen van de Belgische bevolking'. Deze studie werd in 1967-1968 uitgevoerd in opdracht van het Kommissariaat-Generaal voor Toerisme. De studie is thans in druk en zal eind 1969 verschijnen en dit zowel in het Nederlands als in het Frans.

Dr. N. Vanhove verleende tevens zijn medewerking aan de B.R.T. voor een T.V.-uitzending inzake de studentenarbeid aan de kust. Hij belichtte hierbij vooral de historische achtergrond en de economische betekenis van de seizoenarbeid. Daarenboven werden meerdere actuele problemen terzake aangesneden.

Fotowedstrijd te Wenduine

Op 30 augustus jl. werden te Wenduine de prijzen uitgereikt van een aldaar gehouden foto- en diawedstrijd. De deelnemers stuurden in totaal 281 foto's en 458 dia's in; 60 personen werden bekroond. De speciale prijzen van de W.E.R. gingen naar de foto's 'La Ville' (Hissar-Brussel) en 'Modernisering' (Moins, Deurne).

N.V. Westvlaamsche Betonwerkerij

69, ST.-PIETERSKAAI

B R U G G E

Tel.: 150.71 - 150.72

BETONPRODUKTEN VOOR
Bouw & Wegeniswerken

V.Z.W. 'Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd' (W.V.T.)

Tijdens de perskonferentie van 17 juni jl. werd een algemeen overzicht gegeven van het provinciaal beleid op het stuk van de vrije tijd in de provincie West-Vlaanderen.

Tevens werd alsdan de oprichting van een v.z.w. 'Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd' in het vooruitzicht gesteld.

De oprichting van deze vereniging is thans werkelijkheid geworden. Op 31 juli jl. werd in het Provinciaal Hof te Brugge, na een inleidend woord van de heer Goeverneur, Ridder P. van Outryve d'Ydewalle, een vereniging zonder winstoogmerk gesticht onder de benaming 'Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd' (W.V.T.) en een eerste algemene vergadering gehouden waarop de beheerraad werd samengesteld.

Als voorzitter en ondervoorzitter van de vereniging werden aangeduid, respectievelijk de heren P. Monballyu, Lid van de Bestendige Deputatie en Verstraeten Oktaaf, schooldirecteur.

Met de oprichting van deze vereniging is een belangrijke en unieke stap gezet om daadwerkelijk dit zeer actueel probleem met een veelzijdig karakter onder al zijn aspecten aan te pakken.

De vereniging stelt zich immers tot doel het vrijetijds-milieu en de vrijetijdsbestedingen in West-Vlaanderen te bevorderen.

De zetel van deze vereniging is gevestigd in de Blankaart te Woumen.

Nieuw bedrijf te St.-Baafs-Vijve

In januari 1969 startte te St.-Baafs-Vijve de firma Dilitex, konfektie.

Dit bedrijf is gespecialiseerd in het vervaardigen van kledingstukken (mantels, kleedjes, broeken), in similileder. Thans zijn 12 arbeidsters in dienst.

De vooruitzichten zijn zeer gunstig. Gehoopt wordt de zaak te kunnen uitbreiden en zodoende nog meer personeel te kunnen aanwerven.

Bedrijfsuitbreiding te Hooglede

De firma Placolin, vlasvezelplaten, te Hooglede ging over tot het bouwen van een nieuwe werkplaats van 14 x 102 m. Deze nieuwe vleugel is bestemd om grote vlasvezelplaten te kunnen fabriceren. Het nieuwe gebouw moet in dienst gesteld worden begin 1970. Tevens wordt een uitbreiding van het aantal werknemers van 26 (huidige bezetting) naar 40 à 50 personen in het vooruitzicht gesteld.

west-vlaanderen werkt

Vestigingen W.I.E.R.

Verscheidene van de hiernavermelde bedrijven, kopers van industriegrond in de voorbije periode, hebben onmiddellijk hun bouwwerken aangevat om zo vlug mogelijk te kunnen starten met de produktie.

Te Poperinge kocht de heer Hubert Bonduelle, voor de oprichting van een bedrijf dat voedergranen verwerkt en verpakt, langs de Ouderdomsteenweg een perceel van 37 a 64 ca.

De heer Paul Vrombout, studie en uitvoering van binnenhuisinrichting, verwierf langs de Pannestraat, op de zone II te Veurne, 36 a 33 ca industriegrond.

Op de zone Grensland te Menen kochten de p.v.b.a. Fedom, produktie metalen meubelen en de p.v.b.a. Van Craeynest, aluminiumkonstruktie, respektievelijk 1 ha 72 ca en 28 a 28 ca.

Voor de oprichting van een nieuwe meubelfabriek schafte de heer R. Defrancq zich 77 a 29 ca industriegrond aan te Ledegem.

Op de industriezone te Diksmuide werd door de n.v. Carpet Yarns Cy een eerste lot van 69 a 44 ca aangekocht voor oprichting van een tufted-garensponnerij. De bouwwerken zijn reeds volop aan de gang.

Tenslotte werden met verscheidene bedrijven optie-overeenkomsten afgesloten en werd aan drie bedrijven, in afwachting van de definitieve verkoop, een bouwtoelating verschaft.

Siemens - Oostkamp in uitbreiding

In aanwezigheid van talrijke vooraanstaanden werd op 10 juli de eerste steen gelegd van de uitbreidingswerken bij Siemens-Oostkamp. Deze uitbreiding was noodzakelijk geworden wegens de steeds aangroeiende tewerkstelling in dit elektronisch bedrijf. Daar werd tot op heden elektronische apparatuur gebouwd voor telefonie en medische apparaten. In de nieuwe afdeling zal men echter overgaan tot de bouw van computers.

Daarbij wordt de arbeidsbezetting van ongeveer 2.000 personen opgevoerd tot 4.000 personen, waardoor Siemens-Oostkamp het tweede grootste bedrijf van West-Vlaanderen zou worden.

I.B.M.-Computer

Voor de kleine en middelgrote bedrijven werd door I.B.M. het Systeem 3 uitgewerkt. Deze volwaardige computer, met ruime toepassingsmogelijkheden buiten de research, werkt met zeer kleine ponskaarten (1/3e van de traditionele kaart), die echter 20 % méér gegevens kan bevatten. De totale apparatuur is tevens veel kleiner dan de traditionele.

Vrijtijdsbesteding in West-Vlaanderen

Tijdens een perskonferentie die ingeleid werd door de heer Goeverneur, werden twee boeken voorgesteld, respektievelijk door de heer G. Gyselen, Directeur van de Provinciale Dienst voor Kultuur en door de heer M. Zwaenepoel, Wetenschappelijk medewerker van het Westvlaams Economisch Studiebureau. Het betreft de 'Inventaris van het Verenigingsleven in West-Vlaanderen' en 'Vrije Tijd. - Een sociologische analyse van het vrijetijdsgebruik en de vrijetijdsbehoeften van de West-vlaamse bevolking'.

De heer P. Monballyu, Lid van de Bestendige Deputatie, gaf tevens een toelichting over de pas gestichte Vereniging zonder winstoogmerk 'Westvlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd' (W.V.T.).

Prijs Arthur Olivier 1969

De jaarlijkse Prijs Arthur Olivier, uitgelooft door het Provinciaal Tuinbouwkomitee werd in 1969 ter beschikking gesteld van de gemeente die de laatste jaren door haar aktie voor bebloeming en beplanting van de openbare en vooral van de privé-sektor het meest heeft bijgedragen tot de verfraaiing van de streek.

De prijs werd toegekend aan de gemeente Westouter.

Wij hebben **DE** oplossing
voor al uw **ZAKENREIZEN**

hotel
vliegtuig
trein
boot
autohuur
kongressen
visa

Reisbureau

Generalcar

Lange Steenstraat 11, KORTRIJK - Tel. : (056)150.06

8 kantoren in België — permanent vertegenwoordigd in 92 landen over gans de wereld...

Sinds 1919

De Maatschappij die U en UW
STREEK best kent en zich dan ook
het best aanpast aan **UW VERZE-**
KERINGSPROBLEMEN van

BRAND LEVEN ONGEVALLEN

Zetel en kantoren :

KORTRIJK

Lange Steenstraat 20 (Huyze Ghellinck)

Lekkerbeetsstraat 3 en Lange Steenstraat 22

Telefoon : (056) 116.91 (6 lijnen)

Bijhuis :

BRUGGE

Garenmarkt 6

Telefoon : (050) 324.40

Algemeen Agenten te
Antwerpen en Brussel

Inspecties over het ganse Vlaamse land

Kapitaal : Frs 25.000.000 (volstort)

Premieinkasso : Frs 165.000.000

Reserves : Frs 220.000.000

Derde toeleveringsbeurs - Gent

Van 13 tot en met 28 september jl. ging te Gent de Derde Toeleveringsbeurs door in het kader van de Internationale Jaarbeurs van Vlaanderen. 42 uitbesteders en toeleveranciers namen er deel aan de gezamenlijke stand, waaronder 18 uit West-Vlaanderen. Op dinsdag 16 september konden de deelnemers uitvoeriger ingaan op hun problemen en dit ter gelegenheid van een kontaktnamiddag tussen deelnemers en inrichters.

Op deze kontaktnamiddag werd tevens het verschijnen van het eerste gedrukt Toeleveringsbulletin toegelicht, waarbij onderstreept werd dat alle belangstellenden, potentiële uitbesteders of toeleveranciers, het blad gratis kunnen bekomen op eenvoudige aanvraag bij de W.E.R. of de E.R.O.V.

Uitrustingswerken W.I.E.R.

De in uitvoering zijnde wegen- en rioolwerken op de industrieterreinen van Diksmuide en Gistel werden beëindigd. De voorlopige overname had plaats respectievelijk op 20 mei 1969 en 4 juli 1969.

Het Ministerie van Openbare Werken deelde aan de W.I.E.R. de goedkeuring mee van een bundel meerwerken voor de uitvoering van de bouwwerken pompstation op het industrieterrein te Diksmuide.

Verder werd ook de aanbidding van aannemer Verfaillie uit Zillebeke goedgekeurd, zodat hem opdracht kon gegeven worden de waterbedelingswerken op de zone te leper, aan te vatten.

De uitvoering van de wegenwerken tweede fase op de industriezone I te Veurne werd aangevangen op 1 juli 1969.

Internationale rozentuin voor de Noordzeelanden te Kortrijk

De 11e internationale prijskamp voor rozennieuwigheden en rozen minder dan 5 jaar in de handel, opgeplant in de Internationale Rozentuin voor de Noordzeelanden te Kortrijk, opgericht door het Provinciaal Tuinbouwcomité, greep plaats op vrijdag 4 juli 1969.

De jury diende 164 rozenvariëteiten te beoordelen, ingezonden door 24 rozenkwekers uit 8 landen.

De 'Gouden Roos 1969' werd toegekend aan het Rijksstation voor Sierplantenteelt (R.V.S.) te Melle voor de roos 'Lily de Gerlache'.

De prijs voor de meest geparfumeerde roos, geschonken door de Vereniging 'Vrienden van de Roos' werd toegekend aan de firma Sam Mc Gredy te Portadown (N.-Ierland).

Zweedse interesse voor de Westvlaamse tapijtindustrie

Op 23 september werd door de afdeling Kortrijk van het Verbond der Belgische Fabrikanten van tapijt-, fluweel- en meubelstoffen, in samenwerking met de Westvlaamse Economische Raad en de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel een kontaktdag ingericht met Zweedse kopers van tapijten. Deze kontaktdag werd ingericht in het kader van de activiteiten van de v.z.w. Handel en Nijverheid.

De bijeenkomst tussen de Zweedse geïnteresseerde kopers en de Westvlaamse fabrikanten had plaats te Wevelgem.

Die belangstelling van Zweedse zijde biedt een goede mogelijkheid om onze Westvlaamse tapijtindustrie verder te laten doordringen op de koopkrachtige Zweedse markt.

Bedrijfsovername te Brugge

Te Brugge werd op het industrieterrein 'Burgemeester Vandamme' overgegaan tot de officiële overname van de firma S.C.M. - Glidden International Co door de Farbenfabriken Bayer Ag. Deze overname ging gepaard met de oprichting van een nieuwe firma n.v. Vitro, onder Belgisch statuut.

Bij de overname kregen de nieuwe beheerders de gelegenheid kennis te maken met de prominenten van de streek.

De firma n.v. Vitro zal verder gaan met de produktie van glazuur voor metaalprodukten. De tewerkstelling die momenteel ongeveer 100 tewerkgestelden bedraagt, zal bij deze verandering van beheer geen wijziging ondergaan.

Economische Raad voor Vlaanderen

De directeur van de W.E.R. woonde de vergaderingen bij van het Bestuurscomité van de E.R.V. op 2 juli en de vergadering van het kollege van directeuren van de Vlaamse welvaartsorganen op 11 september.

Kongres A.I.E.S.T. te Numassa

Het jaarlijks Kongres van de A.I.E.S.T. (Association internationale d'experts scientifiques du Tourisme) had plaats te Numassa (Italië) van 21 - 27 september 1969.

Het kongres was gewijd aan 'Problèmes actuels de l'économie des entreprises touristiques'. Het W.E.S. was er vertegenwoordigd door Dr. N. Vanhove, adjunct-directeur. Op het kongres pleitte hij voor een grotere concentratie, zowel op het vlak van het bedrijfsleven als ruimtelijke, teneinde de rationalisatie en modernisatie in de hand te werken en dit ten voordele van de toeristische sektor en de konsument.

west-vlaanderen werkt

Bekaert maakt draad. In iedere grote hoeveelheid, voor onbeperkte toepassingen. Draad voor spijkers en spijkertjes...voor radarapparatuur en roomkloppers, voor containers en ZB-wagens in supermarkets. Haarfijn draad (en nog fijner draad) voor medische doeleinden of zwaar verzinkt voor kilometers lange af-rasteringen. Draad voor algemeen gebruik en uiterst gespecialiseerde toepassingen. Bekaert maakt het...
Het andere woord voor draad is BEKAERT

*
De Divisie Ursus Containers van Bekaert is gespecialiseerd op alle displaymaterialen voor shopping-centres en supermarkets. Haar leveringsprogramma omvat zowel ZB-wagens als metalen wandstellingen, draadrekken, gondola's en draadmanden.

BEKAERT-VERKOOPKANTOREN IN EUROPA: ZWEVEGEM - BRUSSEL - DEN HAAG - FRANKFURT - MILANO - PARIS

Aanleg van woonzones door Leiedal

In de woonzone Peperstraat die door Leiedal in de gemeente Gullegem gerealiseerd wordt, werden de uitrustingswerken reeds in februari aanbesteed. Niettegenstaande talrijke tussenkomsten bij de betrokken overheidsdiensten kon de goedkeuring van deze aanbesteding, ten bedrage van circa 27 miljoen frank, nog niet bekomen worden.

De aanbesteding van de uitrustingswerken in de woonzone Kapelstraat te Moorseele, voor een bedrag van circa 5 miljoen frank, werd wel reeds goedgekeurd. De werken worden nog dit jaar aangevat.

In de woonzone Stedestraat te Zwevegem werden de uitrustingswerken in mei 1969 aangevat en naderen reeds hun voltooiing. Inmiddels werd de verkoop van gronden en te bouwen woningen voorbereid. Een dertigtal geïnteresseerden meldten zich reeds als kandidaat-koper. Op 29 augustus kon dan ook reeds door de bouwmaatschappij 'Onze Volkswoning' uit Zwevegem overgegaan worden tot aanbesteding van een eerste groep van 30 woningen.

In de gemeente Rollegem heeft Leiedal een verkoopbelofte afgesloten voor een eigendom van ongeveer 8 ha. Deze oppervlakte werd, na bespreking, volledig besproken door de Gewestelijke Bouwmaatschappij uit Lauwe die er een groep sociale woningen wenst op te trekken.

De aanleg van andere woonzones onder meer te Belle-gem, Bavikhove, Hulste en Lendeledede wordt verder voorbereid.

Uitbreidingen te Brugge

Door enkele groothandelaars te Brugge werd de s.v. Westalim (Westvlaamse Alimentatie) gesticht. Deze vennootschap bouwt een stapelplaats met burelen, over een oppervlakte van 2.700 m². De bouwwerken zullen begin 1970 beëindigd zijn.

De Westvlaamse Betonwerkerij bekam een bouwvergunning om langs de Oostoever van het Boudewijnkanaal een nieuwe installatie te bouwen.

Door de firma Huys, veevoerders, wordt een tweede silo gebouwd aan de Krakeleweg. Momenteel wordt daar de bedrijfsuitbreiding voltooid van de firma Metalunion. De bebouwde oppervlakte werd er van 7.500 m² naar 10.000 m² opgevoerd.

Te Zeebrugge bouwt de firma Borlim, veevoerders, een silo met een inhoud van 10.000 ton. Zij beschikte reeds over een silo van 5.000 ton.

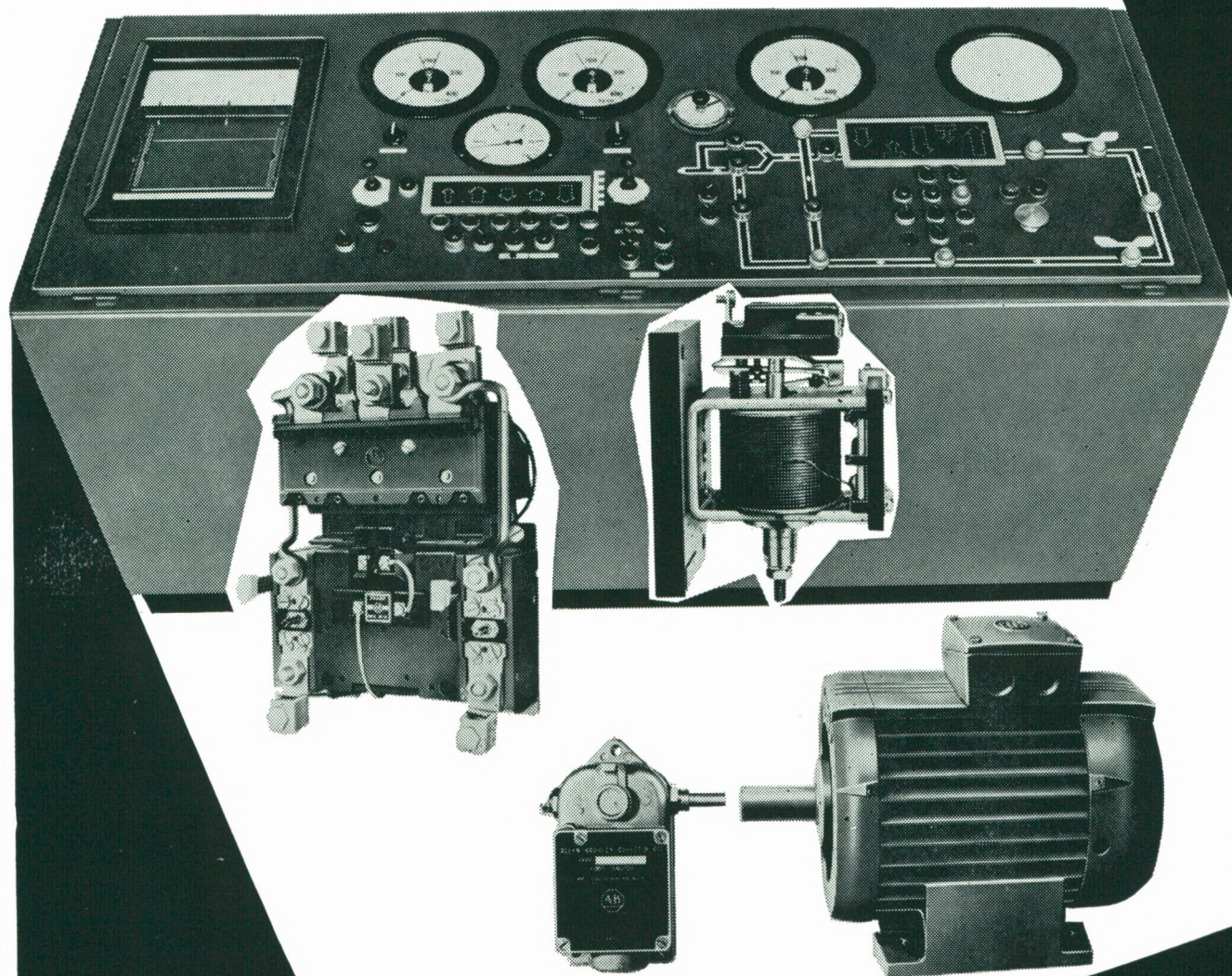
Tsjechische studenten in West-Vlaanderen

In het kader van de uitwisseling van studenten tussen de Landbouwfakulteit van de Universiteit te Leuven en de Landbouwhogeschool te Brno bezochten een groep Tsjechische studenten, begeleid door professoren, op 26 augustus jl. West-Vlaanderen. Een bezoek werd gebracht aan een paar Polderbedrijven en aan de stad Brugge.

ELECTRO-INDUSTRIËLE APPARATUUR

etn vandecappelle nv.

studie, samenstelling en oplossing van uw
moeilijkste automatie problemen in fabricage,
montage, e. a. bedrijfstakken.
degelijk materiaal waarborgt hoge bedrijfszekerheid.

di artex

RUMBEKESTEENWEG 279 ROESELARE – TEL. 051/230.81 (3 l.)

REEKS VAN HET WESTVLAAMS EKONOMISCH STUDIEBUREAU

De Economische Situatie en Mogelijkheden van het Arrondissement Ieper,

door G. Declercq & O. Vanneste, 1958 (207 blz.) — 135 fr.

De Belgische Zeevisserij — Een Economische Studie,

door O. Vanneste & P. Hovart, 1959 (358 blz.) — 200 fr.

La Pêche Maritime Belge — Etude Economique,

par O. Vanneste & P. Hovart, 1959 (358 pp.) — 200 fr.

Het Arrondissement Brugge — Een Regionaal Economische Studie,

door O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, 1961 (436 blz.) — 250 fr.

Het Arrondissement Oostende — Een Regionaal Economische Studie,

door O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, 1962 (444 blz.) — 250 fr.

Menen — Een Economische Studie van een Grensstad,

door O. Vanneste & J. Theys, 1962 (256 blz.) — 200 fr.

Het Arrondissement Roeselare — Een Regionaal Economische Studie,

door O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, 1963 (336 blz.) — 250 fr.

Westvlaamse grensarbeiders in Noord-Frankrijk,

door J. Theys o.l.v. O. Vanneste, 1964 (144 blz.) — 150 fr.

Les Frontaliers de la Flandre Occidentale dans le Nord de la France,

par J. Theys s.l.d. O. Vanneste, 1964 (144 pp.) — 150 fr.

Veurne — Een Economische Studie,

door O. Vanneste & J. Theys, 1964 (189 blz.) — 200 fr.

De landbouw in West-Vlaanderen,

door M. Zwaenepoel & N. Vanhove, 1965 (352 blz. plus kaart).

Het groeipoolconcept en de regionaal-economische politiek, door O. Vanneste, 1967, (376 blz.)

Het Arrondissement Tielt — Een Regionaal Economische Studie,

door O. Vanneste & J. Theys, 1968 (410 blz.) — 250 fr.

RAPPORTEN W.E.R. (gestencild)

De Textielnijverheid in West-Vlaanderen — Arbeidsbevoorrading — Contact Onderwijs-Industrie, 1959 (74 blz.) — 35 fr.

De Metaalnijverheid in West-Vlaanderen — Arbeidsbevoorrading — Contact Onderwijs/Industrie, 1960 (119 blz.) — 85 fr.

De Schoennijverheid in West-Vlaanderen — Arbeidsbevoorrading — Contact Onderwijs/Industrie, 1961 (67 blz.) — 45 fr.

De Konfektienijverheid in West-Vlaanderen — Contact Technisch en Beroepsonderwijs/Nijverheid (Aanvullend rapport), 1962 (50 blz.) — 100 fr.

De Houtnijverheid in West-Vlaanderen — Arbeidsbevoorrading — Contact Onderwijs/Industrie, 1962 (80 blz.) — 125 fr.

REEKS WESTVLAAMSE ONTWIKKELINGSPROBLEMEN W.E.R. — W.E.S.

Plechtige Installatievergadering C.L.E.R. — Regionaal-Economisch Contactcomitee West-Vlaanderen — Henegouwen — Nord — Pas-de-Calais, 1960 (52 blz.) — 25 fr.

Universitair onderwijs in West-Vlaanderen, 1963 (32 blz.) — 20 fr.

Demografisch onderzoek van de departementen Nord, Pas-de-Calais, van Henegouwen en West-Vlaanderen, (53 blz.) — 40 fr.

Jaarverslagen van de Westvlaamse Economische Raad, 1960, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968.

ANDERE PUBLIKATIES

Kust en Hinterland — Proeve van een toeristisch-economische studie,

door O. Vanneste & G. Declercq, 1955 (226 blz.) — (uitgeput)

Le Littoral et son Hinterland — Essai d'une étude d'économie touristique,

par O. Vanneste & G. Declercq, 1955 (266 pp.) — (uitgeput)

Structurele Werkloosheid in West-Vlaanderen,

door G. Declercq & O. Vanneste, 1957 (2 delen, 130 blz. + 278 blz.) — 275 fr.

Adresboek van de Westvlaamse Industrie,

1958 (344 blz.) — 150 fr.

West-Vlaanderens economische groei 1954-64, 1965 (98 foto's, 172 blz.) — 280 fr.

TOERISTISCH ABONNEMENT (gestencild)

Rapporten toeristisch-economisch onderzoek 1968

Het prijsniveau van goederen en diensten aan de Belgische kust in vergelijking met het binnenland, 1967, (51 blz.).

De houding van de vakantiegangers tegenover de feestelijkheden aan de Belgische kust. (198 blz.)

De Britse toeristische markt van de Belgische kust en achterland. (65 blz.)

De Franse toeristische markt van de Belgische kust en achterland. (62 blz.)

De Duitse toeristische markt van de Belgische kust en achterland. (64 blz.)

De Nederlandse en de Luxemburgse toeristische markt van de Belgische kust en achterland. (87 blz.)

Toeristische index kust en achterland, (22 blz.).

Rapporten toeristisch-economisch onderzoek 1969

Het prijsniveau van goederen en diensten aan de Belgische kust in vergelijking met het binnenland, 1968, (53 blz.).

Motiveringsonderzoek bij de Nederl. Kustvakantiegangers.

Motiveringsonderzoek bij de Belgische Kustvakantiegangers.

De rapporten toeristisch-economisch onderzoek zijn te verkrijgen door storting van 1.070 fr. per jaar-abonnement.

TIJDSCHRIFT 'WEST-VLAANDEREN WERKT'

Driemaandelijke uitgave — abonnement: 128 fr. (taks inbegrepen).

STEUNENDE LEDEN

Steunende leden (268 fr., taks inbegrepen) ontvangen het tijdschrift en de andere publicaties van de W.E.R., de reeks 'Toeristisch Abonnement' uitgezonderd.

beschermend tegen kalk...

de waterverzachter
LAUREL

bezorgt U in overvloed het genoeg
van kristalhelder water **zachter**
dan het regenwater en, hetgeen
niet te onderschatten is, doet U
heel wat geld uitsparen: 75% zeep
en zuiverend middel, 25% koffie,
thee, enz..., calorieën, lekkere spij-
zen en minder linnen slijtage, enz...

de waterverzachter
LAUREL

(CALIFORNIA U.S.A.)

kost maar

8.850 F.

kosteloze toelichting op aanvraag aan :

A.C.I. - EAU PURE p.v.b.a.

1, Hyacintenlaan, Groenendaal (Brabant)
Tel. : 02/57.14.04.

Gewestelijk verdeler : P. Dermaux, Noordstraat 58 Aartrijke
Tel. 050/291.84

de belangrijkste
provinciale bank
op nationaal niveau
met internationale
relaties

BANK VAN ROESELARE EN WEST-VLAANDEREN

Zetel: Noordstraat 38, ROESELARE

Succursale te Brugge en te Kortrijk

52 agentschappen in West-Vlaanderen